

VIISAUDEN PALAUTUS Suomalaiseen yhteiskuntaan

Johdannoksi.

Johdannon aluksi todettakoon, että tämä suomalaiselle yhteiskunnalle omistettu dokumentti on lyhentäen ja tiivistäen muokattu kirjani *Viisauden paluu* kahden viimeisimmän osan tekstisisällöistä. Dokumentin otsikkonimi, *viisauden palauttaminen*, viittaa perityn viisauden palauttamiseen materialistisen nykyculttuuriimme ja samalla erilaisten kriisien ja kestävyysvajeiden piinaamaan elämiss maailmaamme, kuin myös yhteiskunnallisiin toimintoihimme. Itse asiassa tuo *viisauden palauttaminen* merkitsee kulttuurimme henkisen uudelleen syntyminen toteuttamista, ihmiskunnan *henkisen kulttuurirevoluution* uuden aikakauden alkuna.

Tässä toteutuksessa ihmisen henkinen ja eettis-sosiaalinen kehittyminen asettuu merkittävään rooliin. Tämän dokumentin kerronta tulee kuvaamaan tätä kehittymistä, sen alkuehtoja, prosessivaihteita, kuin myös sen tarkoitus- ja päämääräsidonnaisuuksia, merkityssisältöjä sekä niiden suhdeyhteyksiä prosessiin ns. hengenfenomenologisena sekä struktuuri- ja persoonapsykologisena kasvatus- ja kasvatapahtumana.

Tuo kulttuurimme yhteiskunnallisine tilanteineen on monella tasollaan ja sektorillaan syöksykierteessä. Se on sakkauspisteensä kynnyksellä. Aikaa syöksykierteen oikaisemiseksi ja maahan syöksyn estämiseksi, kuin myös samalla *viisauden palauttamiseksi* nykyculttuuriimme on käytettävissämme enää niukalti!

Voidaan kysyä: Miten syöksykierteen oikaisu onnistuu; onnistuuko se nykyisten poliitikkojemme tai taloustieteilijöiden – homo economicus - toimin ja teorioin toteutettuna? Eli onnistuuko se niillä samoilla politiikan, talouden ja rahan mobilisoimilla keinoilla, joilla viime kädessä olemme yhteiskunnalliset vitsauksemme kaikkine sosiaalisine ongelmineen ja taloudellisine madonlukuineen tässä materialistisessa elämiss maailmassamme esiin mananneet?

Oma vastaukseni on yksiselitteinen: Ei onnistu! Ei siksiäkään, koska olemme elämiss maailmassamme ja nykyculttuurissamme **velka- ja talouskriisejä sekä ”valtiovelan taittamista” suurempien elämisen, sen osaamiseen ja hallintaan liittyvien ongelmien edessä.**

Sanottu tarkoittaa, että kesannolla jo pitkään ollut kulttuurimme on nyt kynnettävä ja äestettävä syvemmältä. Sitten kulttuuripelto on kylvettävä täysin uudelleen – perinteisten lajityyppien siemenillä.

Näin siksi, koska ongelmien perimmäisenä lähdesuonena on se, että **ihmiskunta elää jälleen kerran kulttuuriamme ja yhteiskuntiamme puhdistus- ja muutuskriiseinä ravistelevaa aikakautta.**

Tästä syystä meidän tulisikin nyt "vetää aivot hetkeksi veneeseen" – hillitä elintasomyllymme vinhaa vauhtia ja pysähtyä pohtimaan - talouden syvää tuntemusta edustavien "kestävän kasvun *sinisten unelmien* ja kehysriihien" sijasta - **kulttuurimme globaalia tilannetta**. Meidän tulisi ryhtyä tarkastelemaan elämiss maailmamme luonnetta, laatua ja sisältöä sekä sen **arkkitehtuuria**, siihen tarvittavien välttämättömien, *"tarjontataloudesta tarvetalouteen sopeutusten"* ynnä muidenkin rakenne- ja sisältöuudistusten valossa. Tämä koskee erityisesti meitä yksityisiä ihmisiä elämiss maailmoinemme, päämäärinemme sekä kehityspyrkimyksinemme, kuin myös *elämisen ja kehittymisen konseptinemme*.

Tässä pohdinnassa tarvitsemme nyt talousteorioita sekä hyvinvointiluuloja ja -uskomuksia jäsenentypää tietoa itsestämme, elämästämme ja sen tarkoituksesta... koko maailmasta! Vaikka tiedonjanomme tulisikin viritä muista kuin käytännön tarpeista, asettuvat käytännön tarpeet kuitenkin nykyisessä, maailmamme ja elämämme murrosvaiheessa sekä sen runnovissa taloudellisissa ja sosiaalisissa olosuhteissa ensisijaisiksi.

Sanottu tarkoittaa, että meidän olisi nyt aika asettaa itsellemme uusia ihanteita ja päämääriä! Mutta sitä ennen meidän tulisi tietää itsestämme enemmän - enemmän siitä, mikä ja kuka olemme; olemmeko myös muutakin kuin pelkkää ainetta; mistä tulemme; mikä on olemisemme tapa ja tarkoituksemme ja mikä on kehityksemme suunta; mitä meidän tulisi tehdä ja mitä meidän haluttaisiin tekevän!

Tarkastelussa on muistettava, että elämä ei ole vain *tarjontataloudellinen*, pelkkään aineelliseen hyvinvointiin tähtäävä projekti. Materialistinen hyvinvointiutilitarismi ei ole ihmiselämän päämäärä, vaan elämällä on syvempi sisältö ja arvokkaampi tarkoitus, joka tarkoituksellisesti liittyy koko ihmiskunnan *henkisen kulttuurievoluution* toteuttamisen ja edistämisen tarkoitukselliseen päämäärään, johon kaikkien – myös *tarvetaloudellisten* - "sopeutustoimienkin" tulisi nyt tähdätä.

Siinä on muistettava myös se, että *arvokkaan elämän* – johon palaan myöhemmin - toteuttaminen kulttuureissa, kuin myös yhteiskunnallisissa tilanteissa **asettaa yksityiset, yhteiskunnalliset kosketuspintoina ja kehityssysäysten antajina toimivat ihmiset polttopisteeseen**. Näin siksi, koska herra *Välttämättömyys* toimii lähinnä vain yksityisten ihmisten kautta.

Paluu tervehdyttävään traditioon on alkaneen vuosisadan vaade. Sen ja siihen liittyvän *viisauden palauttamisen* toteutus on siis vain yksilöiden toiminnan ja toteutuksen varassa, ei yhteisöjen eikä aikakausien.

J. W. von Goethe on sanonut tästä: *"Kaikkina aikoina ovat tiedettä edistäneet vain yksilöt, eikä aikakausi. Aikakausi myrkytti Sokrateen ja poltti Hussin; aikakaudet ovat aina pysyneet kaltaisinaan."*

Sanottu merkitsee sitä, että kulttuuria ja yhteiskuntaa jäsentävät sekä sen kehitystä edistävät sivistykselliset, eettiset ja sosiaaliset lait toteutuvat viime kädessä vain yksilöiden kautta. Tämä pätee myös moraaliin, sillä: *Vain yksilöt voivat vaikuttaa yhteisöjen moraalisten käsitysten muutokseen*. Tässä yhteydessä on kuitenkin muistettava, että yksityinen ihminen - toisinajattelija - voi jäädä, ja on usein jäänyt, yleiselle arvotajunnalle vieraaksi ilmiöksi ja samalla seuraajia ja ymmärtäjiä vailla olevaksi julistajaksi. Näin tapahtuu varsinkin silloin, kun hän elää liian pitkällä sellaisessa todellisuudessa, joka yleiselle tietoisuudelle on vasta unettoman unen kaltaista usvaa.

Tällaisissa tilanteissa yhteiskunnissa vaikuttaa usein yhteisöeettinen yhteisöllisyyden vajanto - yksilöihin kohdistuvine oireyhtymineen.

Yhteisöllisten kestävyysvajeiden aiheuttamien "puutteiden" vallitessa yhteisölaumaan kohdistuvat, kuvitteellisetkin uhkakuvat saavat sen pelästymään ja reagoimaan kuin Richard Bach'in *Lokki Joonatanin* lokkilauman: *"Silmät kiittäen, terävät nokat ojentuen lauma piirittää sen kiinteyttä uhkaavan oudon tunkeilijan, valmiina hävittämään..."*

Todettakoon kuitenkin, että vaikka kulttuurissamme nyt välttämättömät perinteiset elvyttävät, eheyttävät ja palauttavat *elämisen konseptit* toteutuvat yleensä vain itsensä sisäiseen "järjestykseen" panneiden yksilöiden toimesta, voivat henkistä kulttuurievoluutiota toteuttaa myös ajatusten yhtenäisyyttä ja yhteisyyttä edustaviksi yhteisöiksi liittyneiden ihmisten ryhmät.

Aatteellisina yhteisinä ne antavat jäsentensä pyrkimyksille suuntia. Muovaavina tekijöinä tällaiset yhteisöt voivat kohottaa jäsenensä keskuuteen jotain korkeampaan, kosmopoliittiseenkin kutsumukseen johtavaa sisältöä.

Kuten sanottua, tuon kulttuuriimme *korkeampaan kutsumukseen johtavan sisällön* tuottamien, *viisauden palautuksen* ja siihen liittyvien *elämisen ja kehittymisen konseptien* toteuttaminen asettaa meidät **yksityiset ihmiset polttopisteeseen**.

Sanottu herättää kysymyksen: Tulisiko meidän siis *viisauden palauttamiseksi* kulttuuriimme "sopeuttaa" elämismaailmamme ja itsemme jonkinlaiseen uuteen järjestykseen ja olitilaan?

Olen monesti, yhteydessä todennut, että tällaiseen suuntaan viittaa myös tunnetun taloustieteilijän ja futurologin E. F. Schumacherin vastaus kysymykseen: *"Mitä minä voin oikeastaan tehdä?"* Vastaus on yksinkertainen, mutta nykyihmistä hämmentävä: *"Jokainen meistä voi panna sisimpänsä järjestykseen. Siinä meitä ei voi opastaa tiede eikä teknologia, joiden arvo riippuu kokonaan niistä päämääristä, joita ne palvelevat, mutta meitä voi yhä opastaa ihmiskunnan peritty viisaus."*

Robert L. Heilbroner pitää kirjassa *Ihmiskunnan uhkapeli* mahdollisena sitä, että jälkiteollinen yhteiskunta kääntyy monien esiteollisten yhteiskuntien suuntaan ja tutkii mieluummin **sisäistä ko-**

kemista kuin ulkomaailman faktoja ja aineellisia saavutuksia. Hän ennustaa, että traditio ja rituaali - elämän tukipylväät - rehabilitoivat ikivanhaan arvoonsa elämän oppaina ja että taistelu aineelliseen päämäärään tähtäävistä saavutuksista väistyy syrjään yhteisesti määrättyjen ja hyväksytyjen tavoitteiden tieltä.

Vastaavanlaisia pelastus/siirtymäsuunnitelmia ja niiden perusaineiksia ovat vastaavissa tilanteissa, kaikkina aikoina meille esittäneet myös monet muutkin "valistuneet futurologit", joista ja joiden töistä olen kirjoittanut monissa julkaisuissani.

"Kautta jumalien, lakatkaa ihailemasta aineellisia seikkoja, lakatkaa alentamasta itseänne orjiksi - ensin asioiden orjiksi, sitten niiden ihmisten orjiksi, joiden vallassa on sallia tai kieltää teiltä asiat." Näin meitä kehotti toimimaan Epiktetos; Paavali lataa samanlaisen herätystekstin roomalaiskirjeensä luvussa 12, jakeessa 2.

Kuten kulttuurimme nykytilanteesta huomataan, pelkät kehotukset: "usko, toivo ja noudata" eivät kaikkine houkutusineen, vetoimuksineen ja vaatimuksineen, eivätkä myöskään herätyshuutoineen ole meihin postmoderneihin nykyihmisiin tehonneet. Näin on nyt ja näin on ollut aikaisempienkin kulttuuriepookkien yhteydessä. Jo tuhansia vuosia sitten kysyttiin ihmetellen: *"kuinka kauan te, yksinkertaiset, rakastatte yksinkertaisuutta, kuinka kauan pilkkaajilla on halu pilkkaan ja tyhmit vihaavat tietoa..."*

Tuo kysymys on ajankohtainen nykyaikanakin - siis: Miten meidät, typerät ja tietämättömät, alkeellisessa, elementaarisessa elämisaailmassamme elävät nykyihmiset saataisiin ymmärtämään, että elämämme matkalla tärkeää on vain se, mikä toteutuu kaikissa sellaisissa päämäärä- ja tarkoituseräsuunnatuissa kohtaamisissa, joiden arvo ja hyödyllisyys määräytyvät suhteessa *perityn viisauden* konstituoiden tarkoituserien kokonaisuudessa...

Kysymys oli monimutkaisesti muotoiltu, sanottakoon se toisin sanoin: Miten meidät saataisiin tavoittelemaan ja "muistamaan" elämäämme läpäisevästä, mutta nyt unohtamastamme *peritystä viisaudesta* johdettuja elämisen ihanteita, henkisiä perusarvoja sekä jalompia elämisen teemoja, eli miten meidät saataisiin suuntaamaan katseemme henkiseen, transsendenttiin todellisuuteen, etsimään ja tavoittelemaan sitä, löytämään se ja tuomaan se sitten taivaan kosmisista ulottuvuuksista immanenssiin - itseemme - ja samalla oman jokapäiväisen elämän ja kehittymisen käytännöllisyyteen?

Yksinkertaisena kysymyksenä esitettynä: *Miten meidät saataisiin palaamaan perinteisiä arvoja ja perinteistä hyve-eettistä moraalialia kunnioittavaan traditioon?*

Tässä yhteydessä on syytä tiedostaa se, että perinteiset perusarvot ovat kulttuurin perustekijöitä ja että ne itse asiassa ovat kaikkea hyvää ja oikeaa sekä luovaa ja kehittäväää toimintaamme ohjaavia ja suuntaavia motiiveja.

Syytä on tiedostaa myös se, että perusarvoihin liittyvän hyve-etiikan tarkoituksena on pitää yllä ja vaalia sitä moraalialia, joka luo pohjan eettisesti ja sosiaalisesti järjestäytyvän ihmisen kehittymiselle, kuin myös vastaavasti järjestäytyvälle inhimilliselle kulttuurille.

Sanottuun liittyen olen eri yhteyksissä korostanut, että nyt on tullut aika koota materialististen pyrkimysten, häikäilemättömän, repivän ja saalistavan elintasotaistelun hajalle sinkoamat sirpaleet yhteen.

Sanottu tarkoittaa, että meille on tullut aika ryhtyä rakentamaan ihmistä ja koko ihmiskuntaa ehyeksi; rakentamaan sopusointuista ja rauhanomaisesti toimivaa yhteiskuntaa; rakentamaan sitä vapaista, arvokasta elämää elävistä, totuudellisista ja oikeamielisistä sekä kokonaisvaltaisesti ajattelevista ja toimivista ihmisistä. Tämä on *kulttuurimuutoksen ja ihmiskunnan henkisen kulttuurievoluution uudelleen käynnistämisen vaade!*

Näyttää kuitenkin siltä, että me emme halua nähdä tämän vaateen - mahdollisuuden - korkeampaa merkitystä, emmekä sen laajempaa ulottuvuutta. Emme halua - tai kykene - näkemään transsendentista juontuvaa, henkisillä arvoilla, hyveillä ja uskonnollis-eettisillä normeilla koodattua syvempää ja rikkaampaa elämäntarkoitusta. Ihmisen eksistenssinen huoli ei ole meitä herättänyt. Tieteellisellä "järjen käytöllä" emme ole saavuttaneet ymmärrystä *perityn viisauden* ja uskonnollis-filosofisen arvotodellisuuden konstituoiden palauttavien, elvyttävien ja eheyttävien *elämisen* ja *kehittymisen konseptien* realiteetista.

Kuten olen eri yhteyksissä maininnut, intialainen filosofi Sarvepalli Radhakrishnan on todennut tästä tilanteesta: *"Ilman henkistä uudelleensyntymistä tulevat tieteelliset saavutukset tuhoamaan meidät. Elämme ihmiskunnan kohtalon käänteen tekeviä päiviä."*

Tähän tilanteeseen eivät nykymaailmamme kasvatusteemat vastaa, eivät auta eivätkä vaikuta.

Sanotussa näyttäytyy tämän johdantotekstin teemalause; se on: *Meidän pitäisi aloittaa nyt viisauden palautus perinteisen arvomaailman ja perinteisen moraalien palauttamisella koko inhimilliseen kulttuuriimme.*

Kysymys on vain siitä, haluammeko me palata muinaisten arvojärjestelmiemme piiriin, ne rehabilitoimalla ja ottaa niihin liittyvät totuudet ja elämisen periaatteet ohjeiksemme ja opasteiksemme. Vai olemmeko niin itseriittoisia, että hylkäämme ne ajallemme vanhentuneina arvo- ja moraalikonsepteina ja pyrimme edelleenkin toteuttamaan nykyisiä, meitä enemmän miellyttäviä ja hauskuuttavia "arvojärjestelmiämme".

Niin tai näin... olemme nyt - hyvinvoinnin tsunamin vaaniessa ja hitaan, huomaamattoman tuhon uhatessa länsimaista kulttuuriamme - elämässämme sellaisessa vaiheessa, jossa meidän on uudet, *viisauden palauttamista* konstituovat arvoalinnat tehtävä.

Omalta osaltani totean johdannon päätteeksi, että vaikka sen eräät kohdat heijastelivatkin elämämme nykytilanteeseen kohdistuvia synkkiä ja kriittisiä uhka- ja ennuskuvia, ne pyrkivät kantamaan myös valon viestejä - sen *Elävän Valon*, jonka lähtökohta lepää siinä todellisuudessa, jossa elämämme syvin keskus, olemassaolomme ja toimintamme todellinen *ankkurointi- ja kiintopiste* sijaitsee.

Viimeksi sanotussa näyttäytyy *viisauden* palautuksen ja paluun, kuten myös pelastus-, eli siirtymäsuunnitelmien yhteiseksi lähdesuoneksi ja postulaatiksi – vaatimukseksi, perusedellytykseksi ja aksioomaksi – asettuva usko, tieto ja vakaumus henkisen todellisuuden ja sen syvimmän sisällön olemassaolosta sekä siihen liittyvästä ilmoituksesta.

Tämän ilmoituksen luulemme oman rationaalis-analyttisen tietomme ja tieteemme korvaavan.

Tällaisen todellisuuden alueelta vyöryy pohdittavaksemme ja vastattavaksemme monia elämäämme ja tarkoitukseemme, kulttuuriimme ja arvomaailmaamme liittyviä uskonnollis-filosofisia sekä eettisiä ja sosiaalisia kysymyksiä. Tämän kaltaiset kysymykset, monien muiden kysymysten ohella, odottavat seuraavan osan myötä nyt - ei tylyn tieteellisiä eikä sofistisia, vaan selkeitä, avoimia, ytimekkäitä ja rehellisiä - kansalaisvastauksiaan.

HERÄÄ, ETSI, LÖYDÄ JA TUNNE ITSESI

Kautta aikojen meitä on toistuvasti ja toistuvasti kehoitettu heräämään ja murtamaan nuo materialistisen maailmankatsomustemme kahleet.

Näissä puitteissa meitä on herättyämme kehoitettu kehittymään henkisesti ja eettisesti sekä pyrkimään siten oman todellisen, sisäisen *Itsemme* yhteyteen – eli Delfoin tempelin otsikkokirjoituksen mukaisesti *tuntemaan itsemme*.

Tällaiseen tuntemiseen meitä on kutsunut myös *Viisaus*, joka - mikä tai kuka Hän onkaan – *Sananlaskujen* luvussa 8. julistaa: "*Teitä minä kutsun, miehet, ja ihmislapsille (ihmisen pojille) kaikuu minun ääneni.*" Näin kutsuu meitä *Viisaus*, transsendenssin ääni, Herran töitten esikoinen, joka on asettunut ylös kummuille, tien vierelle ja polkujen risteykseen ja joka porttien pielissä, kaupungin porteilla ja oviaukoissa avaa huulensa jalosti puhumaan siitä, mikä oikein ja totuutta on.

Nyt, tässä yhteydessä voimme kysyä: Mikä tai kuka tämä *Viisaus* oikein on?

Maininta: "*Herran töitten esikoinen*" viittaa johonkin muuhunkin seikkaan kuin *viisauteen* ihmisen identiteetin ominaispiirteenä ja sen laadullisena ominaisuutena, eli jonkinlaiseen *subjektimaiseen Substanssiin*. Tällaisena *Substanssina* se, sisäiseltä olemukseltaan onkin kuvattu *perityn viisauteemme* kulttuurimuistissa. Siinä tämä hahmo mainitaan *Mysteriona*, joka on luonut kaiken ja joka ylläpitää, ohjaa, valvoo ja säätelee kaikkea. Hänen olemassaolosta sanotaan johtuvan koko universumin synnyn sekä olemassaolon, kuin myös sen kosmisen, maailmankaikkeuden ja maailmanrakenteen yksityiskohtiin ulottuvan järjestyksen.

Vanhan testamentin Sananlaskujen mukaan keskeisenä luomisen vaikuttajana oli "*ennen aikojen alkua Herran töitten esikoiseksi*" ja "*ensimmäiseksi teoistaan*" luotu *Viisaus*. Tämän *preksistenssi* on "*vihitty Jumalan tiedon salaisuuteen*" sekä "*viettävän yhteiselämää Hänen kanssaan*" ja "*valitsevan Hänen tekonsa.*" Jo silloin, kun Jumala valmisti taivaat ja vahvisti maan perustukset, *Viisauden* sanotaan olleen maailmankaikkeuden arkkitehtina ja rakennusmestarina (*amon*).

Todettakoon vielä, että tämä arkkitehti ja alkupiste samaistetaan *Zoharissa* Jumalan viisauteen – *hokhmaan* -, eli luomisen *Alkuun* ja *Ajatukseen* - ja siten myös koko maailmankaikkeuden luomiseen ja syntyyn.

Viittaa tässä yhteydessä myös kirjaani, *Arvoituksellinen Seuralainen, Hän – Sinä – Minä*, jossa kirjassa olen käsitellyt tuota edellä esitettyä "*Viisautta*" laajemmin.

Kuten edellä todettiin, tuo *Viisaus* kutsuu meitä *Itsensä* tuntemiseen, luvaten löytäjille, että "*elämän puu on se niille, jotka siihen tarttuvat; onnelliset ne, jotka siitä kiinni pitävät.*"

Tämä *Viisauden* kutsuun vastaaminen konstituoii ihmisen henkisen ja eettis-sosiaalisen kehittymisen struktuuri- ja persoonapsykologista kehitysprosessia.

Näin ollen, meidän on siis ensin "herättävä" ja sitten ryhdyttävä etsimään tuota elämäämme ylläpitävää ja suojaavaa voimaa - elämämme alkukotia -, kuin myös pätevää, inhimillistä toimintaamme ohjaavaa ja opastavaa *Viisautta*, jotta voisimme toteuttaa edes yhden ihmisen tarkoituksista, Saarnaajan sanoin: "*Iloita ja tehdä hyvää elämässämme!*"

Kuten olen myös todennut *henkisen uudestisyntyminen* ja *viisauden palauttaminen* ja paluu voi tapahtua kulttuurissamme, kuin myös yhteiskunnallisessa elämässä vain itsensä sisäiseen järjestykseen panneiden yksityisten, yhteiskunnallisina kosketuspintoina ja kehityssysäysten antajina toimivien ja ihmisten toteuttamana.

Ihmisen henkinen ja eettis-sosiaalinen kehittyminen.

Siis: *"Meille on tullut 'henkisen uudestisyntymisen' aika – aika ryhtyä rakentamaan ihmistä ja koko ihmiskuntaa ehyeksi; rakentamaan sopusointuista ja rauhanomaisesti toimivaa yhteiskuntaa; rakentamaan sitä vapaista, arvokasta elämää elävistä, totuudellisista ja oikeamielisistä sekä kokonaisvaltaisesti ajattelevista ja toimivista ihmisistä. Tämä on kulttuurimuutoksen ja ihmiskunnan henkisen kulttuurievoluution uudelleen käynnistämisen vaade."*

Futurologi ja taloustieteilijä E. F. Schumacherin mukaan tuossa "rakentamisessa" – itsemme sisäiseen järjestykseen panemisessa - meitä ei auta tiede eikä teknologia, joiden arvo riippuu siitä, mitä ne palvelevat, vaan siinä meitä auttaa yhä edelleenkin ihmiskunnan *peritty viisaus*.

Järjestykseen panoa auttavassa *perityssä viisaudessa* on kysymys sisäisestä tiedostamme – *noesis* -, joka on tuon "järjestykseen panemisen" ratkaiseva roolihahmo.

Tämä tieto viriää henkisestä alitajunnastamme, johon se on juurrutettu "parhaimpien, hyödyllisempien ja siunauksellisten tarkoituserien" toteuttamiseksi. Sieltä se on ihmisen henkisiä pyrkiämyksiään toteuttamalla kaivettava esille ja todennettava ihmismielen havaintotietoisuudessa sekä aktualisoitava hänen toimivassa tahdossaan.

Peritty viisaus kuvaa ihmismieltä henkisine alitajuntoineen ja sen "tietoineen" näin: *"Koko tietoisuutemme riippuu mielestä; mikä sen vuoksi voisi ollakaan oikeampi tutkimuksiemme kohde. Tähän Jumalan runsaaseen lahjaan ihmisille, tämän koko ihmeellisen järjestelmän sisältöön meidän pitää lisätä myös muisti, mielikuvitus, vaisto, järkeily, moraalinen tietoisuus ja kaikki ne sielun toimivat kyvyt, jotka tarjoavat valtavan ja rajoittamattoman alueen filosofista tutkimusta varten, joka ulottuu pitkälle yli kyselevän inhimillisen tajunnan..."*

Itsensä sisäiseen järjestykseen panemisessa on kysymys siis ihmisen henkisestä ja eettis-sosiaalisesta – sivistyksellisestä - kehittymisprosessista – ihmisen antautumisesta sellaiseen muutostvirtaan, jota C. G. Jung kutsuu individuaatioprosessiksi.

Professori Sven Krohn puhuu kuvailevasta hengentieteellisestä persoonapsykologiasta, jonka hän Edvard Sprangeria siteeraten sanoo olevan "struktuuripsykologiaa", jossa pyritään henkisen ja sielullisen kokonaisuuden tavoittamiseen ja muodostumiseen.

Tri Paul Brunton sanoo tästä kehittymisestä: *"On vain yksi keino saada aikaan muutos ja samalla saada selville keitä me todella olemme. Se keino on siirtyä ulkopuolisesta sisäpuoliseen..."*

Tällaiseen muutokseen viittaa myös kiinalaisen filosofin Kungfutsen voimakas herätyshuuto: *"Sinun pitää! Sinun pitää kehittää omasta itsestäsi, omasta hyvästä luonnostasi se järjellinen hyvä, jonka jo vanhat ammoinkin tunsivat ja jonka seuraamisesta tulee siunausta sinulle itsellesi ja muille."*

Henkisen ja eettis-sosiaalisen kehittymisen tiellä vaeltamisella on kaksi päämäärää;

- ensiksikin se, että materialismiin ja psykofyysiseen egoonsa sidottu ihminen muuttuisi, eli kehittyisi siten, että hänestä tulisi siis sisäisesti järjestäytynyt, eli henkisesti tiedostava sekä toimiva, eettis-so-siaalisesti aktualisoituva yksilö yhteiskunnassaan;

- toiseksi, että näin kehittyneestä yksilöstä tulisi koko *ihmiskunnan henkistä kulttuurievoluutiota* tehtäväluonteisena – universaalina tai partikulaarisena – tarkoituksperänään tietoisesti toteuttava ja edistävä ihminen, eli ns. *"vaeltaja"* - TOIMIJA!

Kirjoitin kirjaan, *Mitä meille on nyt tapahtunut ja mitä tapahtumassa*, että *"käytännössä tuo sisimpämme järjestykseen paneminen merkitsee kasvua, kasvun tapahtumaa ja sivistysprosessia. Kasvu merkitsee sitä, että kasvava persoonallisuus tai kulttuuri yhä suuremmassa määrin muodostuu omaksi ympäristökseen. Kasvun tunnusmerkkinä on tällöin oman elämän ja kohtalon hallinta ja sen päämääränä se, että meistä näin kehittyisi ihmisiä, jotka pyrkivät antamaan elämälleen humaniteetin suunnan - sellaisen suunnan, joka on sopusoinnussa järjen ja yhteiselämän vaatimusten kanssa."*

Kirjaan *Ihminen toiminnan todellisuudessa* kirjoitin: *"Henkisen arvomaailman sisältävän alitajunnan ja siihen liittyvän luovan todellisuuden tavoittelu olemisen tarkoituksena ja henkiseen todellisuuteen kytkeytyvä kehittyminen, eläminen ja toiminta elämän tarkoitusten etsimisen ja ehkäpä niiden osittaisen toteuttamisenkin puitteissa, johtanee ihmisen vääjäämättömästi - askel askeleelta - itsestään laajenevaan ja kokonaisvaltaisempaan psykofyysiseen tietoisuuteen myös ihmiselämän"*

korkeammista tarkoituksiperistä ja niihin sisältyvistä perusperiaatteista. Yksinomaan jo päämääräsuunnattu pyrkiminen tuottaa tuota tietoisuutta asteittaisina oivallus- ja tiedostamiskokemuksina.”

Tällainen ”herää, etsi, löydä ja tunne Itsesi” -prosessi, eli ihmisen sisäistä tietoisuutta asteittaisina oivallus- ja tiedostamiskokemuksina kohottava hengen fenomenologinaenkehitys- ja sosiaalipsykologinen prosessi kasvatus- ja kasvukehikkoineen ja sisällöllisine olemuksineen on nykyiselle kasvatustieteellemme, kuin myös nykyfilosofiallemme lähes tuntematon kasvatustieteellinen menetelmä. Siitä puhuminenkin koetaan fantasiana, romanttisena ajatteluna, mielikuvitusleikkinä...

Tuo ”tuntemattomuus” johtuneen siitä, että nykytieteemme kieltää hengen ja luodun luonnon takana olevan luovan, transsendentin *Luonnon* – *Natura naturans* – olemassaolon. Se hylkää sen tieteellisesti irrelevanttina metafysiikkana. Sanotaankin, että länsimainen tieteellinen materialismi on riittävä perusta ja lähtökohta niin maailman, kuin myös ihmisen ja ihmismielen ymmärtämiseksi. Jatkoksi vulgaarimaterialistiset tiedemiehemme väittävät uskonnon sekä siihen liittyvien kasvatus- ja kasvuperusteiden olevan evoluution oheistuotteen ja siihen liittyvän adaptaation. Ateistisessa päätöksessään he rohkenevat irtisanoa em. henkisen *Substanssin* tehtävistään. Heidän mukaansa Hän on hypoteesi, jota taivaan mekanismi ei tarvitse.

Jopa perinteiset aatteelliset arvoyhteisöt ovat näissä puitteissa sekularisoituneet, kadottaneet aatteellisen substanssinsa moraalisen totuuden periaatteineen, taipuneet ja alistuneet tieteenfilosofien arvorelativismiin ja myöhemmin arvosubjektivismiin ikeen alle.

Sekularisoituneet arvoyhteisötkin ovat nykytieteemme ohella ja rinnalla kadottaneet yhteytensä perinteisiin hengenfenomenologisiin kasvatustieteellisiin ja niiden kasvatus- ja kasvukehikkoihin.

Kuten sanottu, tämä ”herää, löydä ja tunne Itsesi” -kehittyminen on nykyisessä kasvatuskulttuurissamme prosesseineen ja *kasvatustieteelliseen* melko tuntematon käsite.

Kirjoitin parissa viestissäni, 24.02 ja 28.02.2014 Eduskunnan sivistysvaliokunnalle - todeten, että tähän kehitysprosessiin kohdistuu nykyisin ilmeinen ”kestävyysvaje” ja että nykyinen kasvatustieteemme kehikkoineen on henkisesti muumioitunut; se ei enää tunne tätä prosessia eikä siihen liittyvää metodologiaa.

Kysyin samalla: ”Olisikohan sivistysvaliokunnan syytä tarttua tähän nyky-yhteiskunnassa vaikuttavaan sivistykselliseen ja kasvatukselliseen ’kestävyysvajeeseen’ ja asettaa työryhmä - komitea tai keskustelufoorumi tai vaikkapa jonkinlainen ’sivistyksen kehysriihi’ - tekemään asiasta selkoa ja tilanteesta selvitystä?”

Tällainen ”eristäytyminen” juuriltamme ja sen myötä syöksymisemme yhä syvemmälle aineellisuuteen täytyy päättyä!

Meidän on nyt ryhdyttävä etsimään elämäämme ylläpitävää ja suojaavaa voimaa - elämämme alkukotia ja olemassaolomme tarkoitusta, kuin myös pätevää, inhimillistä toimintaamme ohjaavaa ja opastavaa *Viisautta!*

Tässä suhteessa meidän on nyt **herättävä!** Meidän on murrettava materialistiset ajatteluaan sitovat ja henkistä tietoisuuttamme rajoittavat kahleemme. Samalla meidän on pysähdyttävä pohtimaan sitä, mikä elämismailmassamme on todellista, mikä oleellista ja epäoleellista, tarkoituksellista ja epätarkoituksellista – sitä, mikä todella tärkeää ja mikä turhaa.

Kysymys on nyt vain siitä, mistä siis löytyisivät keinot ja menetelmät noiden kahleittemme murttamiseksi?

Vai olisiko niin, että tilanteemme pitäisi hyväksyä sellaisenaan, unohtaa koko asia ja sallia meidän itse kunkin vain torkkua häiriintymättä - vaeltaa unessa läpi koko elämämme? Pitäisi ja ei pitäisi! Joukossamme on epäilemättä yksilöitä, joita ei voida herätellä Heille toisenlainen kuin materialistinen maailmankatsomus on tällä kerralla vielä liian raskas, kova ja vaikea omaksuttavaksi. Heille on aineellisen harhan uni sallittava, eikä heitä pidä millään ulkopuolisella keinolla, ei painostamalla, ei edes houkuttelemalla johtaa tai ohjata tavoittelemaan toisenlaisia, normaalia arki- ja aistitodellisuutta henkisempiä havaitsemisen ja olemisen ulottuvuuksia!

Niiden ihmisten, joilla ei ole motiivia eikä omaa sisäistä halua kehittyä - etsiä, pyrkiä ja löytää - on parempi odottaa, luoda ystävyysuhteita ja näissä suhteissaan oppia, toimia ja täydentää toinen toisiaan kunnes heidän pyrkimisensä ”koodit” ja henkisen omaksumiskykynsä salvat aukenevat.

Henkinen kehitysprosessi on sisäinen tapahtuma; sitä voidaan nopeuttaa ja systematisoida, mutta sen käynnistyminen edellyttää määrätynlaisia ”alkuarvoja” sekä niihin sisältyvää ”esitietoi-

suutta". Ennen kaikkea se edellyttäisi omasta itsestämme vapaasti viriävää tahtoa sekä henkisiin kehityspyrkimyksiimme kohdistuvaa intohimoa ja motivaatiota.

Professori Antero Rinne sanoo tuosta "koodin avauksesta" - henkisestä heräämisestä - kirjassaan *Unelma kauneimmasta ihmisestä*: "*Tie Jumalan valtakuntaan on ihmisen herääminen sisäiseen itsenäisyyteen, oman sydämensä lakien seuraamiseen. Hänen heräämisensä henkiseen elämään ja sen äärettömän arvon käsittämiseen.*"

Heräämistä konstituoivan "alkuopin" saamme Paavalin Roomalaiskirjeen luvusta 12; jakeesta 2: "*Älkää mukautuko tämän maailman mukaan, vaan muuttukaa mielenne uudistuksen kautta, tutkiaksenne, mikä on Jumalan tahto, mikä on hyvää ja otollista ja täydellistä.*"

Oman alkuoppinsa tilanteeseen lataa myös myöhäisstoalainen filosofi ja opettaja Epiktetos Käsi-kirjassaan ja keskusteluissaan: "*Filosofit sanovat, että ensin on opittava tämä: jumala on olemassa, hän pitää huolta maailmankaikkeudesta eikä häneltä voi jäädä salaan mikään teko, aikomus tai ajatus. Sitten on opittava tietämään millaisia jumalat ovat. Sillä millaiseksi he osoittautuvatkin, niin sen, joka tahtoo olla heille mieleen ja totella heitä, on kaikin voimin pyrittävä heidän kaltaisikseen.*"

Näin aluksi! Mutta miten Viisauden löytämistä *Itsensä* tuntemiseksi jatketaan? Siitäkin Epiktetos antaa meille neuvonsa.

Neuvon mukaan meidän olisi pyrittävä tuon Viisauden kaltaiseksi; "*jos jumala on luotettava, meidänkin on oltava luotettava, jos jumala on vapaa, meidänkin on oltava vapaa, jos jumala tekee hyvää, meidänkin on tehtävä, jos jumala on jalomielinen, meidänkin on oltava. Tästä lähtien meidän on kaikessa puhuttava ja toimittava kuin jäljittelisimme jumalaa.*"

Tämä Epiktetoksen neuvo viittaa suoraan "*imitatio Dei*" -perusteiseen hyve-etiikkaan sekä sen katalysoivaan merkitykseen ihmisen henkisessä ja eettis-sosiaalisessa kehityksessä ynnä kehityksen kasvatus- ja kasvukehikoissa.

Muinainen, ihmisen henkisen ja eettis-sosiaalisen kehittymisen kasvatus- ja kasvukehikko.

Ihmisen henkistä kehittymistä ja eettis-sosiaalista aktualisoitumista ohjaavia muutos- ja kehittymiskonsepteja ja niihin liittyviä, *Viisauden paluuta* konstituoivia "pyhiinvaellusprosesseja" kohti ihmisyttä ja ihmisen täydellisyyshannetta, on tietyissä muodoissaan toteutettu kautta aikojen.

Niillä oli ihmisen henkistä ja eettis-sosiaalista kehittymistä toteuttava asemansa jo ns. mysteerioskontojen ja ns. esoteeristen koulujen – kuten *Pythagoran* ja *Chartresin* koulut - opetuksissa, kuin myös muinaisten myyttien ja tarujen allegorioissa kertomuksissa.

Näitä kehittymisen teitä on kuvattu myös pyhissä kirjoissa. Monet kohdat *Pyhän Raamatussakin* ovat allegorista kuvausta tästä ihmisen henkisestä kehittymisprosessista eri vaiheineen ja välietappeineen.

Tällaisia ovat sisällöltään myös evankeliumit sekä mm. israelilaisten erämaavaellus Egyptistä – materialismin ja kaaoksen paikasta - kohti Jerusalemiä, kohti *rauhan asuntoa* – taivaallista *Zebulaa*.

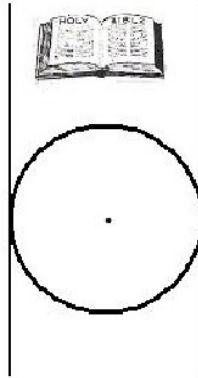
Tällaisena, mysteerioperinteen viisauteen pohjautuvana ihmisen *henkisen evoluution konseptina* on ymmärrettävissä myös kristinuskon sisempi, ns. esoteerinen luonne, olemus ja opetus.

Kerrotaan, että Pyhäältä Augustinukselta, hänen kuunnellessaan Milanossa Ambrosiuksen opetusta vuonna 385, katosivat kaikki epäilyt Vanhaa ja Uutta testamenttia kohtaan. Ambrosiuksen selittäessä hänelle niiden tärkeimpiä kohtia hengestä käsin ja niiden mystistä verhoa kohottaen, Augustinus tajusi, että mysteerien sisältö oli ottanut havaittavan muodon evankeliumien historiallisessa traditiossa ja siinä seurakunnassa, joka tätä traditiota vaali. Hän tuli vakuuttuneeksi siitä, että se, mitä mystikot mysteerien avulla etsivät, se oli Jeesus Nasaretilaisessa ilmentynyt ulkoisessa historiallisessa maailmassa. Hän totesikin: "*Se mitä nykyään nimitetään kristilliseksi uskonnoksi, oli olemassa jo vanhoina aikoina, eikä se puuttunut ihmissuvun alkuaikoina, ennen Kristuksen ilmestymistä lihassa, mistä alkaen tosiuskontoa, jo aikaisemmin olemassa ollutta, alettiin kutsua kristilliseksi.*"

Tässä yhteydessä tulee kysyttäväksi: Millainen itsensä sisäiseen järjestykseen panemisen – henkisen ja eettis-sosiaalisen kehitymisprosessin – kasvatus- ja kasvukehikko on luonteeltaan ja rakenteeltaan?

Kysymykseen saamme vastausta muinaisiin, ihmisen henkisen ja eettis-sosiaalisen kehittymisen kasvatus- ja kasvukehikkoihin liittyvästä avainsymbolista,

Se kuvaa ja selittää vertauskuvallisesti kehitymisprosessia, sitä toteuttavan kehikon sisällöllistä olemusta sekä siihen liittyviä edellytyksiä, ehtoja ja ”rajapintoja”. Implisiittisesti siihen sisältyvät myös kehitymisprosessin alkuarvot sekä kehittymisen ”avauskoodin” postulaatit.

Olen todennut, että tämä muinainen universaali symboli on tarkoitettu yhdeksi ihmisen henkisen ja eettis-sosiaalisen kehittymisen alku- ja perusopasteeksi. Näennäisestä yksinkertaisuudestaan huolimatta se kuvaa tuon kehittymisen, kehityksenlain alaisia kasvatus- ja kasvukehikkoja viitejärjestelmänsä liittyvine kehiksineen. Samalla se symboloi henkisen kehittymisen prosessimallia.

Tämä symboli selittää paitsi kehitymisprosessin menetelmäkehikkoa, myös ihmisen sisäistä ontologista olemusta (piste ympyrän keskellä) ja samalla hänen kehittymistään ja toimintansa dynamiikkaa kehityksensä portaita ylöspäin kiipeävänä ihmisenä.

Se osoittaa, että henkinen ja eettis-sosiaalinen kasvatus on toiminnan tie kohti *Elävän Valon* ja todellisen *Itsensä* tavoittamista ja tiedostamista – sen *Itsensä*, jota symbolissa kuvataan pisteenä ja joka vaikuttaa immanenttina ihmisen henkisessä ali- ja piilotajunnassa. Sen sanotaan olleen ruumiillistuneena ihmisessä siitä lähtien, kun hänestä ensimmäisen kerran tuli elävä sielu – eli henki.

Symbolin ympyrä kuvaa rajalinjaa ihmisen käyttäytymisessä Jumalaa ja muita ihmistä kohtaan. Se osoittaa, että ihmisen elämä ja hänen henkinen kehityksensä ovat elämistä, toimimista ja kehittymistä *fyysisessä toiminnan maailmassa*, että ne ovat ihmisessä itsessään olevan *Totuuden* etsintää ja toteutusta. Tällaisena se on kulkemista ja toimimista toiminnan kehällä – kulkemista sillä rinnakkain oman sisäisen, ohjaavan ja opastavan *Itsensä* kanssa.

Tämä merkitsee, että ihmisen eteneminen kehitymisprosessissaan on hänen tietoisuutensa rakentamista, sen valaisemista henkisen ali- ja piilotajuntansa eettisellä arvosisällöllä. Se on hänen kehittymistään vuorovaikutuksessa tekojensa, niiden tulosten ja tietoisuutensa jäsentymisen välillä. Vuorovaikutuksessa toiminta on katalysaattori, joka tekee ihmisen ajatuksista, toiveista ja päämääristä pysyvää, omaksuttua ja sisäistettyä todellisuutta. Sillä mikäli ihminen työskentelee tarkoituksensa ja päämääriensä hyväksi, ne tekevät puolestaan työtä hänen kehityksensä hyväksi. Näin ihmisen henkinen ja eettis-sosiaalinen kehittyminen on sielun luomista sen itsensä kautta.

Toiminnan todellisuuden kehää rajaavat yhdensuuntaiset pystysuorat edustavat Pyhässä Lain Kirjassa julistettuja ja elämismaailmamme sisältönä vaikuttavia lakeja, käskyjä ja kehotuksia sekä samassa Kirjassa neuvoina ja ohjeina omaksuttavaksi tarkoitettua viisautta – *Pyhyiden Kauneuden* kytkeytyvine oikeuden, totuuden ja lähimmäisenrakkauden periaatteineen.

Muinainen symboli osoittaa, että ihmisen arvokas elämä ja hänen kehityksensä ovat ihmisen tarkoituksen kohtaamista ja toteuttamista. Se osoittaa, että ihmiselämä on elämistä ja toimimista noiden lakien rajoissa ja niistä ilmenevän viisauden varassa – niiden mukaisilla luovilla ja rakentavilla ja säilyttävillä arvoilla itseään elävöittäen ja kehittäen sekä yhteiskuntaa rikastuttaen.

Nuo lait ja arvot oikeuden ja totuuden periaatteineen, joita nuo pystysuorat edustavat ja joiden varaan henkisesti kehittyvä ihminen rakentaa elämismaailmansa sisällön ja muodostaa niiden mu-

kaisen maailmankatsomuksensa, ovat kirjoitettuina ympyrän yläpuolella olevassa *Pyhän ja Muuttumattoman Lain Kirjassa*, joka osoittaa ihmisen velvollisuuden kokonaisuudessaan. Ne ovat olleet olemassa aikojen alusta ja säilyvät niin kauan kuin säilyy maailmankaikkeus. Yksikään ihmisen tekemä laki, sääntö, sopimus tai oppirakennelma ei kykene milloinkaan, ei hiukkaakaan muuttamaan näitä periaatteita eikä niitä kumoamaan.

<Välihuomautus: Todettakoon, että **mikäli jokin näistä kasvat- ja kasvukehikon fundamentaalisista elementeistä katoaa tietoisuudestamme ja elämästämme** – oli se *Pyhän Lain Kirjan* sisältö, ympyrää sivuavat *elämänlakien ja perityn viisauden* pystysuorat tai sitten tuo henkistä *Itseämme* edustava piste – **henkinen evoluutiomme keskeytyy ja samalla keskeytyy myös koko ihmiskunnan henkinen kulttuurievoluutio. Näin on nyt kulttuurissamme tapahtunut**, ja tapahtuman seurauksia koemme **henkisinä ja eettis-sosiaalisina kestävyysvajeina**. (Friedrich Nietzsche ennusti aikoinaan tämän tapahtuman, todetessaan *länsimaisen hengenelämän joutuvan ennen pitkään sisäisen häviön ja hajaannuksen tilaan*. Tällainen tilan hän mainitsi syntyvän silloin, kun *kulttuurin, samoin kuin moraalin sekä poliittisen ja yhteiskunnallisen elämän, sen muotojen, tapojen ja jopa teoreettisen ajattelunkin lopullisena pohjana olevat uskonnolliset käsitykset tulevat epäilyyn, arvostelun tai tieteellisen tutkimuksen alaisiksi*.)

Tilanne jatkuu tällaisena – ja pahenee –, kunnes tapahtuu **kääntyminen ja eheyttävät, elvyttävät sekä palauttavat elämisen ja kehittymisen konseptit** rehabilitoituvat henkisesti ja moraalisesti muumioituneessa kulttuurissa.

Juutalainen filosofi, professori Martin Buber on sanonut tuosta kääntymisestä: *”Kohtalon tuomio tulee jokaisena uutena aikakautena aina tukahduttavammaksi, kääntyminen räjähtävämmäksi. Ja Jumalan ilmestyminen tulee yhä lähemmäksi, se lähenee yhä enemmän aluetta elävien olentojen välillä: lähestyy sitä aluetta, joka kätkeytyy keskuuteemme, siihen mikä on meidän välillämme.”*

Hyve-etiikka ihmisen henkisen ja eettis-sosiaalisen kehittymisen toiminnallinen vaikutin.

Hyve-etiikka on em. kasvatukseen kehittyminen konstituiva toiminnallinen tekijä. Jo kehittymisen ensimmäisestä askeleesta alkavat hyveiden – mm. oikeudenmukaisuuden ja totuudellisuuden - tietoiset sovellutukset, niin ihmisen elämänpiirissä kuin yhteiskunnallisessa toiminnassaan.

Filosofi, Aristoteles sanoo hyveiden olevan hyvää elämää – *eudaimonia* - ohjaavia ja järjestäviä toimintavalmiuksia. Hänen mukaansa hyveet ovat valmiuksia toteuttaa ihmiselämän mielekkyyttä, tarkoitusta ja päämäärää määrittävä tehtävä. Ne konstituivat ihmisen oikeaa ja hyvää toimintaa, jotta sen esteinä olevat säännöttömyydet eivät valtaisi ja hallitsisi ihmistä ja estäisi häntä kulke- masta kohti *telostaan*. Näin ihmisten tahtoja ja tekoja ”henkistäessään” hyveet sovittavat ihmisen kulloisenkin tilanteen ja tapahtuman henkisten arvojen ja kosmisten elämänlakien rajoihin.

Näin hyveet kosmisten elämänlakien toteutumina määräävät ihmisen positiivisen vapauden ja vastuun puitteissa hänen moraaliset norminsa ja velvollisuutensa valinnoissaan, ratkaisuisaan sekä yksilöllisessä ja yhteiskunnallisessa toiminnassaan. Sanottu merkitsee sitä, että hyve-etiikalla on fundamentalistiset juuret ja taustat. Ja ellemme tätä tosiasiaa nyt nykykulttuurissamme tajua, meillä on edessämme kova opetus, kovalla tiellä.

Kirjailija ja jesuiitta Baltasar Gracián kirjoittaa *Viisauden käsikirjassa* moraalista täydellisyydestä - hyveestä - ja hyveellisestä tilasta: *”Hyve on kaikkien hyvien ominaisuuksien yhdistäjä, onnen keskus. Hyve on pienemmän maailman aurinko ja sen säteilykenttänä on hyvä omatunto. Se on niin kaunis, että se löytää armon Jumalan ja ihmisten edessä.”* Ihmisen hyve-eettistä identiteettiä hän kuvaa vaikuttavasti: *”Hyveen voimasta ihminen on varovainen, valpas, harkitseva, viisas, taitava, urhea, maltillinen, nuhteeton, menestyvä, suosittu, todellinen ja universaalinen sankari.”*

Pyhittäjä Thalassios Afrikkalaisen sanoo hyveistä: *”Hyveet synnyttävät hyviä ajatuksia. Hyveet itse ovat Jumalan käskyjen hedelmää.”* Näihin ”käskyjen hedelmiin” liittyen hän sanoo myös: *”Pidä käskyt, niin löydät rauhan. Rakasta Jumalaa, niin saavutat tiedon.”*

Todettakoon huomautuksena hyve-etiikasta, että edellä kuvattuun kehittymistapahtumaan liittyvää hyve-eettistä lähtökohtaa ei ilmeisessä kasvatuksellisessa kestävyysvajeessa rämpivät nykykasvattajamme tunne.

Nykyinen kasvatustieteemme kehikkoineen ei – kuten jo totesin - tunne myöskään edellä kuvattua prosessia eikä siihen liittyvää metodologiaa – eikä sen hyve-eettistä merkityssisältöä kasvuprosessiin liittyvine suhdeyhteyksineen.

Sanotun jatkeeksi on syytä toesta, että ihminen ei voi itse luoda millekään analyttis-filosofiselle, naturalistiselle tai historiallis-yhteiskunnalliselle pohjalle perustuvaa omaa etiikkaansa ja "sijaismoraaliaan". Ja jos loisi - kuten on nykyisin tehnyt - se jäisi subjektiiviseksi, keskeneräiseksi ja monessa suhteessa relatiiviseksi. Jumalan tahdonilmaisuihin ja uskonnollis-filosofiseen arvotodellisuuden perustumaton moraalifilosofia on aina johtanut ihmiskunnan henkiseen sekasortoon ja sosiaalisen elämän kaaokseen - eettis-sosiaaliseen neuvottomuuteen. Juuri tämän kaltaista aikakautta elämme nykymaailmassamme. Nykyfilosofiamme ei enää halua eikä osaa opettaa hyve-etiikkaan perustuvaa moraalifilosofiaa, sillä sitä ei hyvän elämän oppina ja moraalifilosofian ytimeenä enää tunnusteta eikä tunneta vuosisatamme tieto- ja moraaliteorioiden kaaoksessa. Nykyisiä "keskinäisiin sopimuksiin" perustuvia, emotionismiin, relativismiin ja jopa aineellisten arvojen pohjalta luotuun egoistiseen hyötyajatteluun tukeutuvia moraalifilosofisia teorioita leimaakin sekavuus, kapea-alaisuus ja suunnattomuus sekä rajoittuneisuus ja keskinäinen ristiriitaisuus, kuin myös lähtökohtien monenkaltaisuus ja mielipiteiden monihaaraisuus.

Vastaavanlaisessa kulttuuritilanteessa yhteiskuntafilosofina tunnettu lääkäri John Locke ilmaisi sivistyksellisestä kasvatuksesta näkemyksensä, jonka mukaan kasvatusta tähtää hyveeseen ja siksi kasvattajan tärkeimpänä tehtävänä on vaikuttaa kasvatettavan moraaliseen luonteeseen ja henkiseen ryhtiin, opettaa hänelle hyviä tapoja, hyveiden ja viisauden periaatteita sekä innostaa häntä seuraamaan kaikkea mikä on ylevää ja arvokasta. Locken mukaan hyve ilmeni kasvatettavan oikealla tavalla kehittyneenä luonteenlaatuna.

John Locke hahmotti näistä lähtökohdista myös elämämaailman moraaliset ja oikeudelliset perusteet sekä länsimaisen demokratian keskeiset periaatteet, jotka koskettelevat mm. keskenään tasa-arvoisten, rationaalisten ihmisten luomaa valtiollista ja yhteiskunnallista elämää, sen järjestystä, poliittista hallintoa sekä yksilönoikeuksia ja niihin liittyviä oikeus- ja kasvatuseriaatteita. Näiden periaatteiden hän katsoi perustuvan Jumalan säätämiin pysyviin, rationaalista luonnonlaeista johdettuihin arvo- ja moraaliperiaatteisiin.

Todettakoon vielä, että raamiensa puitteissa tuon perinteisen kasvatuserjärjestelmän tarkoitusperä oli tukea ja ohjata myös yksilöön kohdistuvan kasvatustoiminnan kokonaisuutta.

Tämä merkitsee sitä, että kasvatettava tulisi tuntemaan koko elämämaailmansa - myös sen eettisen ja henkisen "tämän puoleisen tuntemattoman" - noosfääriin – osalta. Hänen tulisi kehittyä sellaiseksi kuin hän on sisäiseltä henkiseltä ja sielulliselta kokonaisrakenteeltaan, so. että hän kasvaisi ja että hänen annettaisiin kasvaa ja kehittyä omiin mittoihinsa!

Tällaisista lähtökohdista käsin toteutuvat myös yhteiskunnallisen elämän kehitykselliset tavoitteet, sillä sivistykselliset, eettiset ja sosiaaliset, yhteiskuntaa jäsentävät ja sen kehitystä – *henkistä kulttuurievoluutiota* - edistävät lait toteutuvat viime kädessä vain yhteiskunnallisina kosketuspintoina ja luovina kehityssyysäysten antajina toimivien yksilöiden kautta.

Hyveillä on siis objektiivinen perusta ja ratkaisevaa merkitystä ihmisen henkisen ja eettis-sosiaalisen toiminnan ja kehityksen kentässä. Ne ovat koko ihmiskunnan menestykseen liittyviä tekijöitä jokapäiväisessä elämän käytännöllisyydessä, niin yksilö-, kuin myös yhteisötasoilla.

Hyve-etiikka on siis myös yhteiskunta- ja liike-elämän moraalifilosofiaa; se sitoo ja ohjaa yhteiskunnan ja talouselämän toimintaa samoin periaattein kuin yksityisen ihmisen elämää ja toimintaa. Toiminnan menestys- ja hyötyhorisontista katsottuna hyve-eettisten moraalikoodien tulisikin ilmetä hyve-etiikkana yhteiskuntaelämän kaikilla tasoilla: politiikassa, liikeideoissa, tavoitteissa, toimintaohjeissa, tuotannossa sekä tuotteissa ja palveluissa, kuin myös niiden laadussa.

Hyveet näyttävät siis merkittävää roolia yhteiskunnallisessa menestyksessä. Näin ollen niillä lie-nee merkittävä vaikutus myös liike-elämän toiminnalliseen hyötyhorisonttiin?

Kirjoitin kirjaan *Tulevaisuuden tasamaa* osion eettisen toiminnan hyötyhorisontista, jossa kysyin aluksi: Mitä moraalifilosofian todellisen olemuksen - hyve-etiikan – huomioon ottamisella ja sen säätelevällä soveltamisella – eettisellä takaisinkytkennällä - yhteiskunnallisessa toiminnassamme ja kulttuurissamme saavuttaisimme?

Vastasin, että *"näkemyksemme mukaan paljonkin! Jo pelkästään siksi, että yhteiskunnassa, kuten myös elinkeinoelämässä työn arvostus ja sen tekemisen mielekkyys asettuisivat uusiin mittoihin. Näin siksi, koska työ koettaisiin elämän arvona, tarkoitusperäisenä sisältönä ja ihmistä sekä yhteiskuntaa kehittävästä toimintana."*

Kirjoitin edelleen, että ”yhteiskuntaelämässä, kuten myös liikeyrityksissä perinteiset arvot ja hyve-etiikka sekä niihin liittyvät toiminnalliset valinnat ja ratkaisut täsmentäisivät suunnittelevan, kuten myös strategisen, taktisen ja toteuttavan, operatiivisen toiminnan raameja ja rajoja. Samalla niiden mukainen moraalitapa parantaisi yhteisöjen sosiaalista ilmapiiriä luomalla niihin rehtiä ja avointa yhteishenkeä, parempaa ystävyyttä ja työkumppanuutta, kuin myös suvaitsevaisuutta ja sopuisuutta sekä näistä viriävää harmonista ristiriidattomuutta ja sisäistä järjestystä.

Seurauksena näyttäytyisi tällöin myös kilpailumentaliteetin ja ’kynärpäätaktiikan’, itsekkäitten pyrkimysten, juonittelujen sekä mobbauksen - työpaikkakiusaamisen - väheneminen. Jo yksinomaan edellä todetut seikat omine takaisinkytkentöineen lisääisivät suoraan ja epäsuorasti toiminnan kokonaisvaltaisuutta ja järjestäytyneisyyttä sekä tätä kautta yhteisöjen luovuutta, innovatiivisuutta ja tavoitteellisuutta.

Ne lisääisivät myös synergiaa ja resurssienkäytön tehokkuutta toiminnassa, jolloin yksilöiden kanssatekevä aktiivisuus, aloitteellisuus ja vastuullisuus nousisivat uusiin lukemiin ja toteutuisivat itseohjautuvana, tarkoituksellisuutena ja työuupumusta vähentävänä toimintana.”

Totesin: ”Silloin, kun ne voimavarat vapautettaisiin ja otettaisiin käyttöön, jotka syntyvät siitä, että ihmisillä on tarve olla mukana ja osallistua, tarve kehittyä ja kanssatehden kehittämistä sosiaalisia yhteisöjään ja toimia niiden hyväksi - ja kun siinä samalla heidän aivojensa hyötykäyttö ja heidän julkinen ajattelunsa sallittaisiin reviiuuhkia kokematta organisaatioiden kaikilla tasoilla - silloin myös yhteisöelämän perinteiset hyveet: sisu, uskollisuus, luotettavuus, ahkeruus ja ammattitaito kokisivat oman renessanssinsa. Näin toiminnan ohjaus, seuranta ja valvonta minimoituisivat. Näin ne sitoisivat entistä vähemmän resursseja siksi, koska toiminnan vapaus ja tavoitteellisuus tuottaisivat ihmisten moraalista ryhtiä, ahkeruutta ja motivaatiota kohottavan vastuullisuuden ja velvollisuuden tunteen heidän toiminnassaan esille. Tällöin myös yhteisön tavoitteellisuus toteutuisi ns. alatason periaatteella ja johtaminen muuttuisi *primus inter pares* -perusteiseksi ohjaavaksi, opastavaksi, auttavaksi sekä vastuulliseksi ja huolehtivaksi kanssatekemiseksi. Näin samalla johdon ja työntekijöiden keskinäinen kunnioitus ja luottamus lisääntyisivät luoden yhteisöön sitä yhteishenkeä, jonka avainsanaparit olisivat: tavoitteellisuus ja yhteinen hyöty sekä velvollisuus ja vastuu.

Tällaisten avainsanojen myötä oma etu nähtäisiin toisten edun katalysoimana toteutumana, jolle pyrkyryys, kilpailu, kateus ja kaunaisuus olisivat vastakkaisia, toteutumana toteutusta haittaavia ja estäviä vaikutteita ja intressejä.”

Totesin, että ”eettisen toiminnan hyötyhorisonttiin liittyvät myös aineelliset voimavaramme sekä tietoisuus ja ymmärrys siitä, että talouskasvu ja aineellinen kasvu yleensä eivät ole välttämättä ekvivalentteja. Talouskasvua ja siitä seuraavaa hyvinvointia, esimerkiksi elämisen laatuna, voi olla kulttuurissamme siltikin, vaikka aineellinen kasvu ja aineellisten resurssien käyttö ratkaisevasti vähenisi. Kysymys on viime kädessä vain kulttuuria ohjaavista arvoista.”

Kysymys onkin nyt vain siitä kuka ja ketkä kykenisivät muuttamaan nuo arvot näkemyksiksi suunnista, tavoitteista ja tuloksista sekä siitä, mitä päämäärien saavuttamiseksi pitäisi muuttaa, mitä säilyttää ja mitä uudistaa? Kysymys on myös siitä, kuka tai ketkä suorittaisivat remonttiin – palauttavaan elämisen konseptiin ja kulttuurimuutokseen - tarvittavan alkuvirtauksen – sellaisen tsunamin, joka vapauttaisi materialismiin ja analyyttis-rationaaliseen tynkääjatteluun sidotut henkiset potentiaalimme luovaksi, suuntaa muuttavaksi ja elämänlakien mukaisia henkisiä arvoja sekä niiden mukaista moraalitapa toteuttavaksi toiminnaksi. Vastaus saataneen tämän ihmisen henkisen ja eettis-sosiaalisen kehittymisen toisen vaiheen sisällöstä...

Kuten sanottu hyve-etiikka toiminnassamme sovellettuna konstituoivat henkistä ja eettis-sosiaalista kehittymistämme sekä eettisen toiminnan hyötyhorisonttia. Paitsi näitä se konstituoivat toimintaamme sovellettuna myös hyvää, arvokasta ja yhteisöllistä elämää.

Ihmisen arvokas, eettinen elämä.

Kuten edellä totesin tuossa henkisen ja eettis-sosiaalisen kehittymisen prosessissa kehittymisen vaikuttavana tekijänä toimii hyve-etiikka.

Ihmisen elämässä ja toiminnassa ”*imitatio Dei*” -perusteisten hyveiden soveltamisen seuraukset jäsentyvät potentiaalisista toimintavalmiuksista ihmisen persoonallisiksi kyvyiksi, sisäistetyiksi ja aktualisoituneiksi toimintaominaisuuksiksi sekä mielen- ja toiminnansuunniksi.

Näin nuo kehitymisprosessissa sovellettavat hyveet, kuten oikeudenmukaisuus, kohtuullisuus, rohkeus (eli urhoollisuus) ja varovaisuus (tai harkitsevaisuus) ja totuudellisuus, jota on sanottu näiden kaikkien hyveiden perustaksi kokevat sovellettuina *"metamorfoosinsa"*, eli muodonmuutoksensa potentiaalisista toimintavalmiuksista ihmisen identiteettiin jäsenyenneiksi toiminnallisiksi luonteenominaisuuksiksi.

Varovaisuuden tai paremminkin harkitsevaisuuden sanotaan ohjaavan ihmistä säätelemään elämäänsä ja toimintaansa järjen käskyjen mukaisesti. Tällöin harkitsevaisuus kehittyy tavaksi, jonka puitteissa saatetaan viisaasti ratkaista ja päättää kaikista nykyisyyteen kuuluvista asioista ja ongelmista sekä siten ennakoida menestyksekkäästi myös tulevaisuutta.

Peritty viisautemme opettaa, että *oikeudenmukaisuus* on käytännössä eräs yhteisöllisyyden hyve-eettinen mittapuu, joka tekee ihmisen kykeneväksi erotuksetta takaamaan jokaiselle lähimmäiselleen hänen oikeutensa. Sanotaan, että harjoitettuna oikeudenmukaisuuden hyve muuttuu ihmisen luonteessa hänen vahvistuneen sisäisen voimansa ilmentymäksi. Sanotaan myös, että oikeudenmukaiselle ihmiselle kehittyy *Jumalan korva* - sisäinen korva -, jonka avulla hän kuulee sisäisen *Itsensä* opettavaa puhetta. Tämä hyve ei ole yhdenmukainen ainoastaan jumalallisen ja inhimillisen lain kanssa, vaan se on myös yhteisöjen tuki ja todellinen side. Oikeudenmukaisuus oli peruslähtökohtana myös, antiikin kuuluisan filosofin Platonin hahmottaman ideaalivaltion yhteisösovellulle, sen yhtenäisyydelle, sisäiselle järjestykselle, rauhalle, sopusoinnulle ja **yhteisöllisyydelle**.

Kohtuullisuus on se hyveominaisuus, joka hillitsee intohimoja. Se tekee mielen alttiiksi ja taipuisaksi sekä vapauttaa sen paheiden houkutuksista. Harjoittamisensa seurauksena se ilmentää ihmismielessä herännyttä kauneuden kaipuuta, kuin myös sen sekä harmonian ja järjestyksen tajuja. Tätä hyvettä harjoittamalla ihminen oppii välttämään myös liiallisuutta ja mielensä sitoutumista haitallisiin taipumuksiin, joille antautuminen saattaisi johdattaa hänet pois oikeamielisyyden polulta sekä samalla järjestyneen ja harmonisen elämäntavan rytmistä.

Urhoollisuus eli rohkeus on ihmisen jalo ja järkkymätön mielensuunta, jonka vallitsemana hän on kykenevä kohtaamaan koettelemuksensa ja kestäämään mitä tahansa kipua, uhkaa tai vaaraa. Tämä hyve on takeena ja turvana sellaisia yritystä vastaan, jolla ihmistä väkivallalla uhkaamalla tai muulla tavoin kiristämällä koetetaan pakottaa toimimaan periaatteidensa vastaisesti tai taipumaan demoraalisiin sidoksiin elämässään.

Valtioneuvoston (Suomen Akatemia, Sitra, Tekes) filosofi Pekka Himaselta & kumppaneilta tilaamassa tutkimustyössä tai selonteossa, *Kestävän kasvun malli – Globaali näkökulma* esitettiin mielenkiintoinen näkemys käsitteenä *"arvokas elämä"* – dignity as development" - ihmisen *kehityksen syvimpänä ja kokonaisvaltaisimpana päämääränä*.

<**Välihuomautuksena** on tässä yhteydessä syytä todeta, että tuo, ilmeisesti Himasen lanseeraama *arvokas elämä* – joka *perityssä viisaudessamme* tunnetaan *hod* -käsitteenä eli "kunnia tai loisto" - ei ole suinkaan ihmisen ja yhteiskunnan kehittymisen syvin ja kokonaisvaltaisin päämäärä.>

Vanhakansa kutsuisi tällaista, "kunniana ja loistona" ilmenevää elämää "vanhurskaudeksi", jollainen elämä ihmisen hyve-eettisen, mm. oikeudenmukaisen ja totuudellisen toiminnan ilmentymänä näyttäytyy hänen fyysisessä identiteetissään, josta näin ollen mm. sammumaton aineellinen pyyde sekä pienikin valheellisuus ja epäoikeudenmukaisuus ovat kadonneet.

Liian monet meistä luulevat, että maine takaa ihmisen *arvokkaan* identiteetin. Mikä sen "takaa", sen totesi Baltasar Gracián ihmisen hyve-eettiseen identiteettiin viitaten: *"Hyveen voimasta ihminen on varovainen, valpas, harkitseva, viisas, taitava, urhea, maltillinen, nuhteeton, menestyvä, suosittu, todellinen ja universaalinen sankari."*

Arvokas elämä – joka on oiva nykykäsite ilmaisemaan sanotun kaltaista ihmiselämää - on kehitys- ja sosiaalipsykologisesti edelleen jatkuvaan luomis- ja lunastustyöhön, eli *Viisauden* ilmenemis- ja aktualisoitumisprosessiin ja tuohon "sielullisen kokonaisuuden tavoittamiseen" liittyvän, ihmisen tarkoituksellisesti toteuttaman *henkisen evoluutionsa* ensimmäisen, eettis-sosiaalisen kehittymisaskelen seurausmuoto. Voisi sanoa, että se ilmenee moraalisuuden seurausmuotona ja kompleksiarvona fyysisen, aktiivin toiminnan maailman todellisuudessa.

Muinaisten, henkistä ja eettis-sosiaalista kasvatusta koskevien traditioiden opetusluennoissa todetaan tästä ensimmäisestä askeleesta, että se on ihmisen tulo siihen "maailmaan", missä hänestä sittemmin tulee elävä ja ajatteleva toimija.

Niissä todetaan myös, että tuossa maailmassa hän tulee saamaan moraalista ja henkistä valoa. Näin ollen tuo askel merkitsee tämän henkisen valon syntymää ihmismielessä.

Luennoissa sanotaan, että tämä *Valo* ohjaa hänen askeleitaan ja osoittaa hänelle polun, joka johtaa hänet hänen tehtävänsä äärelle sekä Hänen luokseen, joka tuon tehtävän palkkioineen antaa.

Viimeksi sanottu tarkoittaa sitä, että *arvokkaana elämänä* toteutuessaan tämä ihmisen eettisen kehittymisen ensimmäinen vaihe "valtuuttaa" ihmisen toimimaan myös "*halakha*" -lakien, eli perinteisten *elämisen konseptien* - käyttäytymisnormiston - tulkitsijana.

Tällaisena ihmisen *arvokas elämä* ja sen mukainen toiminta merkitsisi kulttuuriin ja yhteiskuntaan heijastuvina käytännön seurausmuotoinaan yksityisten ihmisten kautta tapahtuvaa inhimillisen kulttuurin "eettistä oikeudenmukaistamista", joka samalla merkitsisi vallitsevan nykykulttuurin suunnan muutoksen ensimmäistä askelta yhteiskunnallisen toiminnan ankkuroimisena hyveeettiseen ja uskonnollis-filosofiseen maailmankatsomuksen sisältöön.

Yhteisöllinen, viisas elämä.

Platonin ideaalivaltion mukaisen yhteisöeettisen yhteisöllisyyden sekä siihen liittyvän järjestyksen ja sopusoinnun kehittymisessä ihmisen identiteettiin, on kysymys ihmisen henkisen ja eettis-sosiaalisen kehittämisprosessin toisesta vaiheesta.

Myös se toteutuu em. symbolin kuvaamissa kasvukehikoissa hyve-etiikan konstituoiduna, sillä kuten edellä todettiin, symbolin ympyrä on rajalinja ihmisen käyttäytymisessä paitsi Jumalaa, myös kanssaihmiänsä kohtaan. Tällaisena ympyrä on myös yhteisöllisyyden raja- ja tunnusmerkki.

Jos tuo ensimmäinen, *arvokasta elämää* konstituiva kehitysvaihe tarkoittaa ihmisen ponnisteluja henkisen ja samalla eettis-sosiaalisen tiedonvalon etsimiseksi elämäänsä, niin toinen vaihe edustaa hänen työskentelyään kaikkien niiden vaikeuksien keskellä, jotka haittaavat hänen kohoamistaan kokemukselliseen tietoisuuteen yhteisöllisestä elämismaailmastaan - mikä samalla merkitsee hänen edistymistään eettis-sosiaalista identiteettiään rakentavissa yhteisöllisissä kanssakäymisissä suhteessaan lähimmäisiinsä.

Onkin sanottu, että *"ihmistä ei ole luotu elämään yksikseen, vaan ystävyden, sopuisuuden, rauhan ja yhteistyön kattamassa yhteisöllisyydessä - vastatusten elämän vaatimusten ja vastuiden edessä ja erityisesti kohdistamaan velvollisuutensa lähimmäisiinsä."*

Muinainen viisaus opettaa, että *"Jumala ei ole koskaan tarkoittanut meitä elämään itsekkiään yksilöllisyyden kapeassa urassa, vaan veljinä toinen toisiamme keskinäisessä luottamuksessa tukien. Mitään muuta ei Pyhä Raamattu, tuo uskomme ja toimintamme sääntö ja opas, opeta vaativammin; ja mitään muuta ei yhteisöllisyyden hyve edellytä meiltä lujemmin kuin juuri tätä."*

Perityn viisautemme mukaan: "Sellainen perhekunta ei voi muodostaa kotia, jossa eripuraisuus ja itsekkyytensä järkyttävät sen yhtenäisyyttä ja rauhaa. Sellainen yhteisö ei voi suojata asemaansa, jossa pahansuovat kielet synnyttävät ahdasmielisiä kiistoja, eikä sellainen kaupunki voi tulla kukoistavan kasvun paikaksi, jonka asukkaat välittävät vain vähän tai eivät lainkaan sen edistyksestä."

Yksikään valtio ei voi hyötyä voimavaroistaan, jos sen kansalaiset noudattavat ainoastaan yhtä, yksilöllisen mieltymyksen ja ahneuden lakia.

*Mikään hallitus ei voi pysyä lujana, jonka kannattajat ovat sokeita tuolle muuttumattomalle laille, jonka mukaan: **Yhtenäisyydessä on voima, sopusoinnussa rauha.**"*

Tunnettu futurologinen yhteisö, Rooman klubi, toteaa toisen raporttinsa - *Ihmiskunnan päämäärät* - loppukommentissa, että *"ihmiskunta tarvitsee välttämättä uuden aktiivisen yhteistyön ja solidaarisuuden hengen voidakseen vastata meidän aikamme haasteeseen."* Tätä "henkeä" loppukommentissa kutsutaan *"valistuneeksi humanismiksi"*. Rooman klubi antaa meille myös neuvon *"viimeisenä ajatuksenaan"*, jonka mukaan **ihmisen täytyisi nyt tutkia itseään, päämääriään ja arvojaan yhtä perusteellisesti kuin sitä maailmaa, jota hän pyrkii muuttamaan.**

Työvaliokuntansa vuonna 1992 julkaiseman raportin, *Ihmiskunnan vallankumous*, Rooman klubi sanoo olevan *"yleismaailmallisen solidaarisuuden vaatimuksen"*. Raportissa sanotaan ihmiskunnan olevan ideologisessa ja poliittisessa tyhjiössä maailmanlaajuisten ongelmien edessä, joita merkityksensä menettävät kansallisvaltiot eivät pysty ratkaisemaan. Ihmiskunnan ainoana toivona ra-

portti korostaa oman edun tavoittelun ja nurkkapatrioottisuuden hylkäävää yhteistyötä sekä tähän liittyen **toiminnan ja moraalien määrittävien yksilöllisten arvojen tärkeyttä ja viisautta kartuttavaa yksilöiden henkistä kehittymistä**. Selviytyäkseen jatkossa, olisi ihmiskunnan lisättävä myös omaa ymmärrystään, tehtävä useita aineellisia uhrauksia ja opittava - raportissa siteeratun brittiläisen historioitsijan, Arnold Toynbeen sanoin - *"elämään ikään kuin se olisi yhtä perhettä."*

Viisaudessa yksistään on elämän onni.

Yhteisöeettisen yhteisöllisyyden puitteissa ihminen lähestyy samalla fyysisen maailman *"magiaa"*, eli luodun luonnon – *Natura naturata* - "salaisuutta". Koska tämän "salaisuuden" tuntemukseen liittyy myös tieto elämissa maailmamme "tämän puoleisista, tuntemattomista alueista", tuon *magian* tuntemusta on sanottu elämän viisaudeksi – tai pelkäksi viisaudeksi ihmisen tietoisuutena ja identiteetin ominaispiirteenä.

Tuota luodun luonnon "magian" tuntemusta on aikoinaan opetettu mm. antiikin seitsemän vapaan tieteen ja taiteen avulla, jollainen opetusmetodi oli tässä tarkoituksessa käytössä myös kuuluisassa, keskiaikaisessa *Chartresin* esoteerisessa koulussa. Kysymyksessä on eräänlainen *soveltavan työn ja toiminnan tien* puitteissa tapahtuva kehittyminen, jossa pätevän, ristiriidattoman tiedon hankintalähteitä ja opetustapoja ovat aistihavainnot, päättelyt, vertailut, sanallinen tieto ja siihen sisältyvät postulaatit.

Näissä yhteyksissä ihmistä opetettiin samalla lähestymään myös kehittymisen tärkeintä postulaattia - viisauden lähdesuunta, joka on *Luova Luonto – Natura naturalis*.

Tällaisessa lähestymisessään ihminen tulee myös eettis-sosiaalisen yhteisöllisyyden, avuliaisuuden ja totuuden periaatteiden opastamana kykeneväksi tutkimaan henkisiä sielun ominaisuuksia, johtamaan niitä niiden alkulähteiltä - taivaallisten teiden kautta syntyneestä tieteestä.

Luonnon salaisuudet ja moraalisen totuuden periaatteet ovat siten paljastettuina hänen edessään – ja hän oppii noiden ihmeellisten ominaisuuksien oikean arvioinnin - kykyjen, joilla *Luova Luonto* on varustanut luotunsa oman kuvansa mukaisesti muovaten.

Näin ihminen huomaa sen tehtävän, joka hänelle on asetettu, hänen jalostaakseen jumalallisia ominaisuuksiaan hellittämättömällä huolenpidolla ja tarkkaavaisuudella - jotta hän sitten kykenisi – *viisauden* saavuttaakseen - tekemään itsestään myötävaikuttajan ihmiskunnan yhteisöllisyyden ja onnellisuuden edistämiseksi. Sillä yhteisöllisesti jäsentynyt ja järjestäytynyt yhteiskunnallinen ja valtiollinen elämä kulttuureineen tarvitsee aina viisaita ihmisiä, jotka kykenevät toimimaan korkeamman arvotodellisuuden, humanismin ja solidaarisuuden – yhteisöllisyyden - vaateiden mukaisesti. Se tarvitsee ihmisiä, jotka kykenevät erottamaan oikean väärästä; jotka toimivat totuudellisuuden ja oikeamielisyyden pohjalta - henkisistä arvoista johdetuin hyve-eettisin periaattein, valmiuksin ja keinoin.

Tällaisen valmiuden omaaminen merkitsisi sellaista, nykykulttuurimme suunnanmuutokseen liittyvää askelta, joka yhteiskunnalliseen elämään ankkuroimisena, tuottaisi elämissa maailmamme harmonisen, järjestäytyneen sosiaalisen sisällön.

Kun tässä yhteydessä sanotaan, *"viisaudessa eli tiedossa yksistään on elämän onni*, sanonnalla sivutaan kehittymisen tätä seurausmuotoa paitsi ihmisen omaksumana viisautena, myös yhteisöeettisenä yhteisöllisyytenä sekä hänen elämän hallintaansa ja taitoonsa liittyvinä kykyinä.

Näin viisaaksi kehittymisen seuraukset ilmenevät inhimillisessä kulttuurissa ystävyytenä, sopuointuna, yhteistyökykyisyytenä ja rauhana, kuin myös yhteistoiminnallisena synergiana.

Näin tällaisen, *"herää, etsi, löydä ja tunne itsesi"* -prosessin toinen vaihe konstituoii ihmistä muodostamaan identiteettiänsä ja toimivaan tahtoonsa sellaisen henkisen ja eettis-sosiaalisen kokonaisuuden, joka *viisauden paluuna* ja sen omaksumisena opettaa häntä säätelemään elämäänsä ja toimintaansa järjen käskyjen ja eettis-sosiaalisen yhteisöllisyyden vaatimusten mukaisesti.

Tähän kokonaisuuteen liittyy käytännön elämän taitona kokonaisvaltainen kyvyllisyys tila-, tilanne- ja seuraustietoiseen ajatteluun ja tiedostamiseen – reaaliaikaisine reagointi- ja ongelman ratkaisukykyineen.

"Viisaus on ainoa itsekseen hyvä. Viisauteen on pyrittävä." Näin painottaa Platon tuota antiikin intellektuaalista hyvettä, jota ihmisen teoreettinen filosofoiva järki konstituoii - ja jatkaa: *"Sellainen tieto on valtiotaito eli kuninkaan taito."*

Kysyttäköön vielä lopuksi: Pitääkö tuo Platonin väite paikkansa, onko viisaudessa elämän onni?

Ehkäpä, mikäli viisaus ja totuus ovat korkein hyvä, kuten Platon todistelee useassa teoksessaan. Myös Aristoteleen mukaan onni löytyy ihmiselämän päämäärästä, joka on onnellisuus ja onnistunut elämä. Mutta tuon onnistuneen elämän edellytyksenä on hänen mukaansa intellektuaalisena hyveenä mainittu viisaus ja elämän tarkoituksen aktualisoituminen tämän mukaisena toimintana.

Yhtäpitävän väitteen viisaudesta löydämme Pyhän Kirjämme sananlaskusta, San. 3: 18: *"Elämän puu on se niille, jotka siihen tarttuvat; onnelliset ne, jotka siitä kiinni pitävät."*

Kirjoitin kirjaan *Ihminen toiminnan todellisuudessa*, että *"tällaiselle 'valtiotaidolle' loi keskiaikainen, reaalipolitiikan perustajaksi mainittu valtioteoreetikko Niccolò Machiavelli käsitteen virtù, joka valtiotaidon lisäksi kuvaa myös hyveellisyyttä ja - erityisesti miehuullisuutta. Se on siis hyve, joka liittyy miehisyyteen ja sisältää aktuaalista taitoa toimia erilaisissa tilanteissa oikein - taitavasti ja joustavasti. Samalla se sisältää kykyä ns. 'fortunan' hallintaan, jolla käsitteellä Machiavelli symboloi naisellista voimaa, onnea ja sattumaa. Todettakoon, että hän koki hyveiden rappeutumisen olevan valtiollisen epäjärjestyksen, mm. korruption syynä."*

Todettakoon vielä, että Machiavelli piti sellaisia instituutioita, jotka kohottavat hyveiden tasoa eräinä merkittävimpinä tekijöinä yhteiskunnallisessa menestyksessä.

UMELMA IHMISYYDESTÄ.

Kehittymismatkaa jatkettaessa oikeuden, totuuden ja yhteisöllisyyden periaatteiden opastamana, ihminen ryhtyy toteuttamaan kolmatta, kohti ihmisyyttä – *humaniteettia* – suuntaavaa kehitysvaihettaan.

Kehittymisensä ensimmäisessä vaiheessa hän tutki suhdettaan ja velvollisuuksiaan todellisuuden syvimpään ”Hän” -sisältöön sekä samalla maailmankatsomukseensa ja elämäkäsitykseensä kaikkine niihin liittyvine lakeineen ja sääntöineen. Tähän vaiheeseen liittyi oleellisena opetus oikeamielisesti ja hyve-eettisesti järjestyneestä elämäntavan rytmistä ja siihen liittyvistä menettelyta-voista - eli ns. ortopraksiasta.

Toisessa kehitysvaiheessaan ihminen tutustui ns. *Kultaisen säännön* mukaisiin velvollisuuksiinsa lähimmäisiään kohtaan. Näin hän ryhtyi kehittämään - tuota *Sääntöä* soveltamalla - itsestään ihmisen, joka pystyisi ja pyrki antamaan elämälleen sellaisen yhteisöeettisen yhteisöllisyyden suunnan, joka olisi sopusoinnussa järjen ja *viisauden* sekä niiden myötä sopusointuisesti ja rauhanomaisesti toimivan, ystävyuden, solidaarisuuden sekä sosiaalisuuden kattaman yhteiselämän vaatimusten kanssa.

Tämä kolmas vaihe kohdistaa ihmisen velvollisuudet häneen itseensä. Se opettaa ihmistä jalostamaan sisäisiä ominaisuuksiaan ja kykyjään hellittämättömällä huolenpidolla ja tarkkaavaisuudella – siksi, että hän tulisi kykeneväksi tutkimaan eettis-sosiaalisten ominaisuuksiensa rinnalla myös henkisiä sielun ominaisuuksiaan.

Näin – tässä kolmannessa kehitysvaiheessa – ihmisen sisäiset, henkiset ”salaisuudet” vähitellen avautuvat hänen tietoisuudessaan. Näin hän oppii ihmiseen kätkeytyneiden henkisten ominaisuuksien oikean arvioinnin, kuin myös niiden kykyjen soveltavan käytön, joilla hänen henkinen alitajuntansa on varustettu.

Tällöin ihmiselle, jonka mieli on valettu hyveeseen, Luonto esittää yhden suuren ja hyödyllisen opetuksen lisää – opetuksen, joka valaisee ja avartaa hänen tietoisuuden hänestä *Itsestään* – Arvoituksellisesta *Seuralaisestaan*.

Samalla kun ihminen tulee tietoisemmaksi *sisäisestä ihmisestään*, hän tulee tietoisemmaksi myös niistä tarkoituksellisesti tehtävistä, jotka ihmisille on asetettu.

Tällöin tapahtuu usein, että ihminen tulee entistä selvemmin tietoiseksi myös edellä mainitusta omakohtaisesta elämämaailmastaan, elämäkertomuksineen - tiedostaen samalla entistä selvemmin ne *”lukemattomat vaivat, jotka häntä saartavat”* ja ne *”rikkomuksensa, jotka ovat ottaneet hänet kiinni.”*

Tämä tiedostaminen laukaisee hänen elämässään tähän kehitysvaiheeseen oleellisena sisältönsä ”kehittymishypyn” *transpersoonallisena siirtymäkriisinä*.

Vasta tällaisen kriisin läpi elettyään, eli tilanteeseen liittyvän ns. *”itselle kuolemisen”* (*mors janua vitae* tai *atma-jodzna* tai *fanā*) periaatteella itsestään ”väistyneen” ja siten sisäiseen järjestykseen itsensä panneen ihmisen toiminta toteutuu kulttuurimme ja yhteiskuntaelämämme elävöittämisinä *Pyhyiden Järjestystä* konstituioivilla korkeaeettisillä ja -oikeudellisilla hyveominaisuuksilla.

Tällaista tapahtumaa - *pimeää, öistä taivalta* - on kautta aikojen pidetty ratkaisevana etappina ja vaikeimpana askeleena todelliseen ihmisyyteen johtavalla kehityksen polulla. Joissakin yhteyksissä tapahtumaa on sanottu ihmisen pyrkimykseksi takaisin siihen, mikä on menetetty.

Tapahtuman luonne oli tunnettu myös *Kat'ha upanišadien* ajoilla: *”Kun sydämen solmut on purettu ja ihminen on vapaa maallisista kiintymyksistä, hän tulee kuolemattomaksi. Tämä on koko opetus.”*

Professori Martin Buber toteaa tästä mystisestä tapahtumasta: *”Ihmisen on uhrattava pieni tahdonsa - se, joka ei ole vapaa, vaan esineiden ja vaistojen säätelemää, suurelle tahdolleen, joka etäännyy pois siitä, mikä on määrättyä, kohti sitä mikä on kutsumusta. Hän kuuntelee sitä, mikä kasvaa esiin, elävän olennon kulkua maailmassa; ei tullakseen kannetuksi edelleen sen kautta,*

vaan itse aktuaalistaakseen sen, niin kuin se tahtoo itse häntä tarviton tulla aktuaalistetuksi hänen kauttaan; inhimillisellä hengellä ja inhimillisellä teolla, ihmiselämällä ja ihmiskuolemalla."

Tässä kehitysvaiheensa transsendentin syvin *"Hän"* -sisältö vaihtuu ihmisen tietoisuudessa *"Sinä"* -sisällöksi. Tämän *Sinä* -sisällön aavistettavassa tunteissa ihminen ryhtyy nyt löytämäänsä, henkisillä tienviitoilla opastettua elämänpolkuun taivaltaamaan.

Tällöin, polulla taivaltaessaan, ihminen tavoittaa sydämestään kuuluvaa hiljaista puhetta taivaltamistaan ohjaavana ja opastavana puhutteluna. Näin *transpersoonallisen kriisinsä* egonsa *mystisenä kuolemana* kokeneen ihmisen sydän on täyttymässä *Pyhyiden Kauneutta* - todellista *humaniteettia* - konstituivalla elämän voimalla.

Näin hän tulee kykeneväksi tekemään itsestään myötävaikuttajan ihmiskunnan *henkisen kulttuurievoluution* toteuttamiseksi ja ihmisten onnellisuuden edistämiseksi.

Nykykulttuurissamme tämä merkitsisi sen suunnanmuutoksen kolmatta askelta yhteiskunnallisen elämän ankkuroimisena elämämaailmamme syvimpään, henkisiä perusarvoja ja eettisen elämän korkeinta ilmennystä, *Pyhyiden Kauneutta* ja *järjestystä* edustavaan keskeiseen sisältöön.

Näin, tuolla kolmannella kehitysvaiheella ihminen on edennyt henkisen alitajuntansa läpäisevään tuntumaan – ehkäpä jopa todellisuuden syvimmän sisällön *"Sinä – Minä"* -siirtymisen, eli *"visio Dei beatifica"* tai *"mysterium conjunctionis"* -tapahtuman kynnykselle.

Ihminen, joka on tuon henkisen alitajuntansa kynnykselle edennyt, on ratkaisevan askeleen päässä päämäärästään - *Itsensä* löytämisestä ja tuntemisesta. Tuntemisen seurauksena hän tulee omassa persoonassaan pieneksi; hän ei enää etsi aineellisia arvoja eikä kaipaa itseensä liittyviä arvostuksia. Elämää kunnioittavana yksilönä hän siirtää oman viisautensa syrjään ja antaa mieleensä tilaa henkisen alitajuntansa arvoisille ja sisäisen *Itsensä* tahdolle. Tällaisen ihmisen identiteetti on tuon hänen sisäisen *Itsensä* inhimillinen kuva.

Paavali puhuu efesolaiskirjeensä luvun 4, jakeissa 22 - 24 *"vanhan ihmisen pois panemisesta"* ja *"uudistumisesta mielemme hengellä"* sekä *"uuden ihmisen päälle pukemisesta, joka Jumalan mukaan on luotu totuuden vanhurskauteen ja pyhyteen."*

Loppuhuomautus *Itsensä* löytämiselle ja tuntemiselle

Olen tämän dokumentin osion kerronnalla pyrkinyt tuottamaan lukijalleni *"unelmia"* ihmisen arvokkaasta, yhteisöllisestä ja viisaasta elämästä. Päätin kerronnan unelmaan ihmisyydestä – *humaniteetista*.

Unelmien tuottamisen lähtökohdaksi asetin E. F. Schumacherin vastauksen kysymykseen: *"Mitä minä voin oikeastaan tehdä?"* Vastaus oli: *"Jokainen meistä voi panna sisimpänsä järjestykseen"* ja että *"siinä meitä voi yhä opastaa ihmiskunnan peritty viisaus."*

Eräs kumppanini, Kalle kirjoitti – luettuaan tämän dokumenttini eräänä pohja- ja runkoaineistona olleen *suomalaisen kulttuurin päivän manifestini* – kerrontani olevan *"ylevää"* ja ehkäpä myös *"utopistista"* ja ainakin *"haihattelevaa"*, sillä – kuten hän sanontaansa perusteli – *"me tavalliset tallaat emme yllä noille yleille sfääreille ajatuksissamme, arvoissamme ja ihanteissamme."*

Tuollaisena haihatteluna dokumentin, varsinkin sen tämän osan tekstisisältö saattaa tuntua – ja tuntuukin - monelle meistä nykyihmisistä. Syitä tälle ei tarvitse etsiä kaukaa. Eräs sellainen on se, että nykykulttuurimme materialistisella tasamaalla olemme kadottaneet "sfääreistämme" tiedon tuosta *peritystä viisaudesta*, sen luonteesta ja sisällöstä sekä sen kuvaamasta elämämaailmamme – kadonneine, "tämän puoleisine tuntemattomine" sielullisine ja henkisine maailmoineen. (Tuosta kadotetusta viisaudesta ja noista maailmoista olen kirjoittanut mm. kirjassa: *Unohdettu viisus – kadotetut maailmat*.)

Totesin edellä, että tuolla kolmannella kehitysvaiheella ihminen on edennyt henkisen alitajuntansa läpäisevään tuntumaan – ehkäpä jopa todellisuuden syvimmän sisällön *"Sinä – Minä"* -siirtymisen, *"mysterium conjunctionis"* -tapahtuman kynnykselle.

Tarkkaavainen lukija huomaa tässä sanan: "kynnykselle". Ei siis vielä kynnyksen yli - mikä ylitys merkitsisi itse asiassa sitä, että tuon henkisen alitajuntansa tuntuman tavoittanut ihminen olisi silloin "löytänyt ja tuntenut *Itsensä*".

Näin ollen ihminen, joka on tuolle henkisen alitajuntansa kynnykselle edennyt, on ratkaisevan askeleen päässä henkisen kehittymisensä päämäärästä - *Itsensä löytämisestä ja tuntemisesta*.

Tarkkaavainen lukija huomaa nyt myös sen, että tämä, tätä hengenfenomenologista kehitys- ja sosiaalipsykologista prosessia kuvaava, *"herää, etsi, löydä ja tunne Itsesi"* -kerrontani jää kesken, ilman loppuaan. Vai jääkö...

Ei aivan... vaikka katsonkin tässä dokumentissa, sen tematiikkaan liittyen aiheelliseksi pidättäytyä tuon vaiheen laajemmalla, lukuna tai osiona kirjoitetulta kuvaukselta, lienee tarpeellista peilata siitä tässä yhteydessä joitakin hahmotuksia. Kysymys on osaltaan siitä, että kerronta kehitymisprosessin tämän, *"unelma"* -finaalin jälkeisestä, neljännessä vaiheesta – finaalin, finaalista - saat-taisi olla tässä materialismin maustamassa kulttuurissamme - kuten Paavali heprealaiskirjeensä luvun 5, jakeessa 12, sen sanoo - *"vahvaa ruokaa"*.

Todettakoon siis ensimmäisenä "hahmotuksena" se, että vaiheen alussa ihminen kohtaa toimintansa luonteen *äisyyspitoisen Valon seuraamisena*. Sen seuraamisesta sekä syvemmän jumal-suhteen, sympatian ja altruististen virikkeiden hedelmöittämisestä tietoisuudesta ja tahdosta heijastuvat ihmisen kehittymisen uudet suunnat *kynnyksen ylitysvaihetta* konstituivina alkuarvoina ja koodin avauksina. Kiinalainen opettaja Laotse sanoo tällaisen "seuraamisen" laadusta: *"Viisas auttaa ihmisiä alituisesti parhaalla tavalla, eikä heitä hylkää; auttaa parhaalla tavalla luotuja, eikä niitä hylkää"*.

Hahmotus on myös se, että todellisen ja syvimmän ihmisyyden saavuttamiseksi ja individualisoitumisprosessin loppuun viemiseksi, ihmisen on auttavan työn ohella tehtävä – näin neuvoo *peritty viisaus* - mielensä, ajatustensa, tunteittensa ja tahtonsa inventaario sekä suoritettava niihin liittyviä mentaalaisia siivous- ja raivaustoimenpiteitä täyden objektiivisuuden saavuttamiseksi tietoisuudessaan. Tämän toteuttaminen tapahtuu kaikkien persoonallisten riippuvuuksien tuolla puolen.

Pyhä Maksimos Tunnustaja sanoo tästä: *"Kun aurinko nousee valaisemaan maata, se näkyy itse ja samalla tekee nähtäväksi kaiken minkä se valaisee. Niin tapahtuu myös silloin, kun vanhurskaiden Aurinko (Jumala) nousee valaisemaan puhdasta mieltä: Hän ilmoittaa itsensä, mutta paljastaa myös kaiken luodun ja vastedes luotavan olemuksen."*

Tämä on sanottu yhteensopivasti *Bhagavadgītassa* - Herran laulussa: *"Kun tieto hävittää tietämättömyyden, niin tieto valaisee korkeimman prinssiin kuin aurinko" ja "armossaan heitä kohtaan ja asuen heidän sielussaan minä hälvennän heidän tietämättömyytensä pimeyden todellisen ymmärryksen loistavalle valolle."*

Nämä alkuarvot suuntaavat ihmisen missioluonteista, palvelevaa toimintaa, joka on henkisen alitajunnan läpäisevässä tuntumassa ratkaiseva puhdistava tie eteenpäin. Varauksettomassa, ilman ehtoja tapahtuvassa työssä ihmisen psykofyysisen mielen ja hänen sisäisen *Itsensä* välinen, *mystisessä kuolemassa* solmittu *aie- ja esisopimus* jäsentyy mystiseksi yhteydeksi - *mysterium conjunctionis* -, eli tietoisuuden *"Sinä – Minä"* -siirtymiseksi ihmisen arkitajunnassa.

Vasta tällaisen *liiton* ja yhteyden seurauksena ihminen saattaa syyttää *Pyhää Sanaa* edustavan *Elävän Valon* sydämessään ja ymmärtää Pyhään Kirjaan kirjoitetun tekstin: *"Ja valkeus loistaa pimeydessä, ja pimeys ei sitä käsittänyt."*

Tätä universaalia, henkiseen kehittymiseen liittyvää tapahtumaa kutsuttiin muinaisissa mysteeri-oissa toisen, uuden elämän puitteissa tehdyksi *keksinnöksi* tai *löydöksi*. Se on liittynyt käsitteenä eri uskontojen aatemaailmihin mielen *valaistumiseksi* kutsuttuna tapahtumana. Tässä tapahtumassa ihmissydämen sanotaan yhtyvän koko luomakunnan kanssa ylistykseen *Itsensä* tuntemisen kokemuksena.

Intialaisessa Vedānta-filosofiassa puhutaan ikuisuuden kokemuksesta - *sat-cit-ānanda* -, joka tarkoittaa ehdottomana tahtona ilmenevää olemassaoloa, ehdotonta totuutta ja autuutta.

Zenbuddhalainen sanoo, että se, joka on saavuttanut *satorin* elää aktuaalisena nykyhetkessä ja kohdistaa asioihin ja tapahtumiin kaiken huomionsa. Tällainen ihminen tietää, että hänellä ei ole eikä voi olla ylevämpää tehtävää kuin sisäisen *Itsensä* ilmaiseminen – aktualisointi - kaikissa tomissaan ja kaikissa tehtävissään ja kaikissa suhteissaan kaikille, joiden kanssa on kosketuksissa.

Todettakoon vielä, että apostoli Paavali kuvaa Heprealaiskirjeen luvussa 8, tätä tapahtumaa *uutena liittona*, jonka puitteissa Herra panee lakinsa heidän mieleensä ja kirjoittaa ne heidän sydämiin-

sä. Kolossalaiskirjeen luvussa 1, jakeissa 10 - 12, Paavali kuvaa valaistumistapahtuman merkityksiä ja seurausmuotoja vaikuttavasti, samalla kehottaen kiittämään Isää, joka on tehnyt teidät olemaan osalliset siitä perinnöstä, mikä pyhillä on valkeudessa. Saman luvun jakeissa 26 – 27, Paavali ilmoittaa tapahtumassa paljastuvan *salaisuuden, joka on ollut kätkettynä ikuisista ajoista ja polvesta polveen*. Paavalin mukaan tuo salaisuus - kätketty perintö on *Kristus teissä...*

Jätettäköön nyt tässä dokumentissa tuo neljäs kehitysvaihe noiden em. ”hahmotusten” varaan, kaikkine ”*Sinä – Minä*” -tietoisuussiirtymisineen ja ”*mystisine liittoineen*”.

Liite kirjoitukseen:

IHMISKUNNAN HENKINEN KULTTUURIEVOLUUTIO.

Kehittymisemme kreationismin ja evolutionismin keskinäisenä vuorovaikutussuhteena sekä luomis- ja lunastustyön jakamattomana synteessä, ilmentää *Hengen* aktualisoitumis- ja emergoitumisprosessia elämismaailmassamme sekä koko inhimillisessä kulttuurissamme tapahtuvaa *henkistä kulttuurievoluutiota* - mikä itse asiassa edustaa vielä keskeneräisen luomistyön jatkumoa.

Kehittymisen lopputilan sanotaan esiintyvän maailmankaikkeuden kosmisena tarkoituseränä, so. Jumalan itseilmaisuuden projektiona *fyysisessä, aktiivin toiminnan maailmassa*, eli aineellisen maailman ja transsendentin hengen yhteen sulautumisena – transfiguraationa.

Humaniteetti, jossa ilmaistaan ihmisen, luonnon ja hengen kiinteä yhteys, ei siis merkitse vain ”sivistyksellistä tietoa”, vaan siihen liittyy oleellisesti sielullisten ja henkisten ominaisuuksien ja voimien elävä kehittyminen inhimillisessä kulttuurissamme. Tämä on myös kaiken historiallisen kehittymisen päämäärä.

Tämän ihmiskunnan *henkisen kulttuurievoluution* lähtökohdaksi ja sen lähdesuoneksi asettuu tuo edellä kuvattu ihmisen *henkinen evoluutio* kehitymisprosessineen, joka prosessi konstituoivat ihmisen kohoamista kosmiseen olemassaoloon kaikkien elämismaailmojensa täysivaltaisena kansalaisena.

Kuten edellä sanotusta ilmenee, näiden kosmiseen olemassaoloon kehittyneiden ihmisten transiitivien tehtävien toteutuksesta on syntynyt myös koko ihmiskunnan henkisen kehityksen liikkeellepaneva momentti.

Näin lähti ihmisen *henkisen evoluution* jatkeena kehittymään myös ihmiskunnan *henkinen kulttuurievoluutio* kulttuurimuodosteineen - tieteineen ja taiteineen.

Ihmisen oman *henkisen evoluution* taitekohta löytyy siinä, missä tuon *henkisen evoluution* finaali kääntyy ihmiskunnan *henkiseen kulttuurievoluutioon* kohdistuvaksi *vaeltajakonseptiksi*.

Tällöin ihmisen olemassaolossa ja toiminnassa ei ole enää kysymys itsensä hyväksi ja eduksi toimimisesta, ei hyödyn, ei maineen eikä vallan tavoittelusta - eikä myöskään ”itsensä toteuttamisesta.” Kysymys on elämään ja olemassaoloon kätkeytyvän tarkoituksen tulkitsemisesta sekä saavutetun yhteyden ja siihen liittyvän kutsumuksen produktiivisesta, tehtäväluonteisesta täyttämisestä.

Tällaisessa ”täyttämässä” aktualisoituneen toiminnan yksittäiset valinnat ja ratkaisut saattavat tuottaa ihmiskunnan kulttuurikehityksessä merkittävät, vuosisataiset vaikutuksensa.

Tällaisen tehtäväluonteisen tarkoituserän täyttämisen filosofi Hegel sanoo olevan *Maailmanhengen* ilmentymää ja ilmentämistä, joka toteutuu historian saatossa kulttuurimuodosteina – mm. tieteinä ja taiteina.

Johann Gottfried Herder puhuu tässä yhteydessä jatkuvasta luomisesta kohti monipuolisempia ja täydellisempiä manifestaation muotoja, joita toteuttavat erilaiset älylliset tasot, jotka puolestaan ovat yhden substanssin - Jumalan - ilmennyksiä.

Sanotussa näyttäytyy samalla ihmisen ja ihmiskunnan henkisen kehittymisen perimmäinen suunta. E. F. Schumacherin mukaan ”suuntaan” liittyvä tärkein tavoitteemme on tällä hetkellä ”*kääntyä pois nykyiseltä tuhoon johtavalta tieltä*” – sekä se, että ”*meidän on opittava elämään rauhanomaisesti, paitsi kanssaveljiemme, myös luonnon ja ennen kaikkea niiden korkeampien voimien kanssa, jotka ovat tehneet luonnon ja meidät.*”